Dokument schválen Zastupitelstvem Moravskoslezského kraje dne 21. 9. 2006
č. usnesení 13/1136/1

M O R A V S K O S L E Z S K Ý K R A J

Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2006-2009

Odbor kultury a památkové péče
Krajský úřad Moravskoslezského kraje
(srpen 2006)

OBSAH

MOTTO.....5

PŘEDMLUVA..... 6

I. ÚVOD DO PROBLEMATIKY..... 7

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ..... 7

1. 1 Charakteristika cílové skupiny (Kdo je to Rom?).....7

1. 2 „Romství“ jako sociální kategorie..... 7

HLÁSÍ SE K ROMSTVÍ..... 8

VYPADÁ JAKO ROM..... 8

ŽIJE JAKO ROM..... 8

1. 3 Některé další pojmy.....9

2. ZÁMĚR STRATEGIE.....10

II. ANALYTICKÁ ČÁST.....11

1. KONCEPCE ROMSKÉ INTEGRACE V ČESKÉ REPUBLICE.....12

1. 1 Politický rámec integrace romských komunit na celostátní úrovni 12

1. 2 Institucionální zajištění integrace romských komunit na celostátní úrovni..... 13
1. 2. 1 Rada vlády České republiky pro záležitosti romské komunity 13
1. 2. 2 Rada vlády České republiky pro národnostní menšiny 14
1. 2. 3 Další ústřední orgány státní správy zabývající se koncepčně sociální inkluzí příslušníků romských komunit 15
1. 2. 4 Dotační tituly ústředních orgánů státní správy podporující integraci romských komunit do společnosti..... 15

2. SOUČASNÝ PŘÍSTUP K INTEGRACI ROMSKÝCH KOMUNIT V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI..... 17

2. 1 Romská etnická skupina žijící v Moravskoslezském kraji.....17

2. 2 Institucionální zajištění integrace romských komunit na úrovni Moravskoslezského kraje..... 19
2. 2. 1 Činnost Výboru zastupitelstva Moravskoslezského kraje pro národnostní menšiny..... 19
2. 2. 2 Výkon funkce krajského koordinátora pro romské záležitosti 19
2. 2. 3 Činnost „romských poradců“ obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji 19

2. 3 Nástroje k vyrovnání příležitostí uplatňované v Moravskoslezském kraji.....20
2. 3. 1 Oblast vzdělávání a rovného přístupu ke vzdělávání..... 20
2. 3. 1. 1 Předškolní a školní vzdělávání..... 21
2. 3. 1. 2 Středoškolské vzdělávání.....24
2. 3. 2 Oblast sociálních služeb 24
2. 3. 2. 1 „TERNE ČHAVE (Mladí lidé) - krajský projekt vzdělávání odborných pracovníků center pro rozvoj funkční gramotnosti romské mládeže“..... 25
2. 3. 2. 2 Terénní sociální práce.....26
2. 3. 2. 3 „Sastipen ČR -Zdravotně sociální pomocníci v sociálně vyloučených lokalitách“.....28
2. 3. 2. 4 Další specifické sociální služby a jejich poskytovatelé..... 28
2. 3. 3 Oblast kultury..... 29

3. POPIS SITUACE V KONKRÉTNÍCH LOKALITÁCH V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI.....29

3. 1 BRUNTÁLSKO.....29
3. 1. 1 Bruntál (Město Bruntál).....29
3. 1. 2 Krnov (Město Krnov)..... 31
3. 1. 3. Rýmařov (Město Rýmařov)..... 32

3. 2 FRÝDECKO-MÍSTECKO.....32
3. 2. 1 Frýdek-Místek (Město Frýdek-Místek)..... 32
3. 2. 2 Města Frýdlant nad Ostravicí, Jablunkov, Třinec.....34

3. 3 KARVINSKO..... 34
3. 3. 1 Karviná (Statutární město Karviná).....34
3. 3. 2 Orlová (Město Orlová)..... 37
3. 3. 3 Bohumín (Město Bohumín).....38
3. 3. 4 Havířov (Statutární město Havířov)..... 39
3. 3. 5 Český Těšín (Město Český Těšín)..... 40

3. 4 NOVOJIČÍNSKO.....40
3. 4. 1 Nový Jičín (Město Nový Jičín).....40
3. 4. 2 Kopřivnice (Město Kopřivnice).....41
3. 4. 3 Města Bílovec a Odry..... 42
3. 4. 4 Město Frenštát pod Radhoštěm..... 42

3. 5. OPAVSKO..... 42
3. 5. 1 Opava (Statutární město Opava).....42

3. 5. 2 Vítkov (Město Vítkov)..... 43
3. 5. 3 Města Hlučín a Kravaře..... 44

3. 6 OSTRAVA (Statutární město Ostrava)..... 44

4. CHARAKTERISTIKA PROBLÉMŮ PROVÁZEJÍCÍCH SOCIÁLNÍ EXKLUZI 46

4. 1 Problém prostorové izolace..... 46

4. 2 Ztráta trvalého domova..... 46

4. 3 Další negativní jevy spojené se životem v prostorově izolovaných 47

lokalitách..... 47
4. 3. 1 Kriminalita, drogové závislosti a rasově motivované trestné činy 47

4. 4 Úroveň vzdělání..... 49

4. 5 Úroveň zdraví..... 50

5. SWOT ANALÝZA..... 51

III. STRATEGICKÁ ČÁST..... 53

1. VÝCHODISKA, VIZE A CÍLE STRATEGIE INTEGRACE ROMSKÉ KOMUNITY MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE..... 54

1. 1 Východiska..... 54

1. 2 Vize, cíle a opatření..... 55

2. AKČNÍ PLÁN STRATEGIE INTEGRACE ROMSKÉ 58

KOMUNITY MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE NA OBDOBÍ 2006-2009..... 58

2. 1 Opatření a aktivity k dosažení cílů strategie..... 58

IV. ZÁVĚR..... 64

V. ZDROJE INFORMACÍ 65

VI. PŘÍLOHY.....66

MOTTO

„Není spravedlivé přistupovat stejně k nestejným lidem.“

(Teze mezinárodní konference
„Aby česká škola byla pro všechny“,
Ostrava 2005)

PŘEDMLUVA

Tvorba střednědobého krajského koncepčního materiálu k problematice integrace romské komunity do majoritní společnosti s názvem „Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2006-2009“ (dále v textu jen „strategie“) není podmíněna žádnou pro kraj závaznou legislativní normou. Předkládaný dokument byl zpracován na základě usnesení rady kraje č. 38/1688 ze dne 7. prosince 2005, které bylo přijato na návrh Výboru zastupitelstva Moravskoslezského kraje pro národnostní menšiny. Strukturou obsahu se dokument opírá o revidovanou vládní „Koncepci romské integrace 2005“ a některé další koncepční dokumenty.

Účelem tvorby strategie je pokus o analýzu současné situace v integraci příslušníků romské etnické skupiny žijících v kraji, předpokládaný vývoj této situace a návrhy konkrétních opatření, kterými může kraj současnou situaci ovlivnit.

V dokumentu bylo využito informací z praxe zaměstnanců obecních úřadů obcí s rozšířenou působností vykonávajících činnost „romského poradce“, v souladu s § 6 odst. 8) zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, informací zástupců neziskových organizací, které poskytují specifické sociální služby v rámci Moravskoslezského kraje a dalších odborníků, zabývajících se danou problematikou. V poslední řadě obsah dokumentu reflektuje informace k problematice z odborné literatury a také informace k problematice zpracovávané již v předcházejícím období odborem kultury a památkové péče krajského úřadu.

I. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1. 1 Charakteristika cílové skupiny (Kdo je to Rom?)

V Evropě žije v současnosti přibližně šest miliónů obyvatel, kteří se od ostatních liší barvou pleti, kulturou a jazykem. Lidé jim říkají různě – Cikáni, Zingari, Gitanos, Gypsies. Oni sami sobě říkají – Kale, Manuša, Sinti, Lovari, nejčastěji však **Roma**.

Podle zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů **je Romem pouze ten, kdo se přihlásí k romské národnosti.**

Příslušnost k **„romství“** však neznamená jen svobodnou vůli jedince přihlásit se k romské národnosti, ale souvisí úzce s kulturou, tradicemi minority,
se způsobem života, s mírou schopnosti společenské flexibility a s mírou

1. 2 „Romství“ jako sociální kategorie

a) Romem je ten, kdo se hlásí k romství
Romem je občan České republiky, který se deklarativně přihlásí k romské národnosti. V tomto případě je teoreticky nepodstatné, k jaké etnické skupině občan přísluší, jde o individuální národnostní cítění jednotlivce a o projev jeho svobodné vůle. *(K romské národnosti se hlásí také lidé, kteří nevykazují charakteristické antropologické a etnické znaky Romů, měli však např. romské předky).*

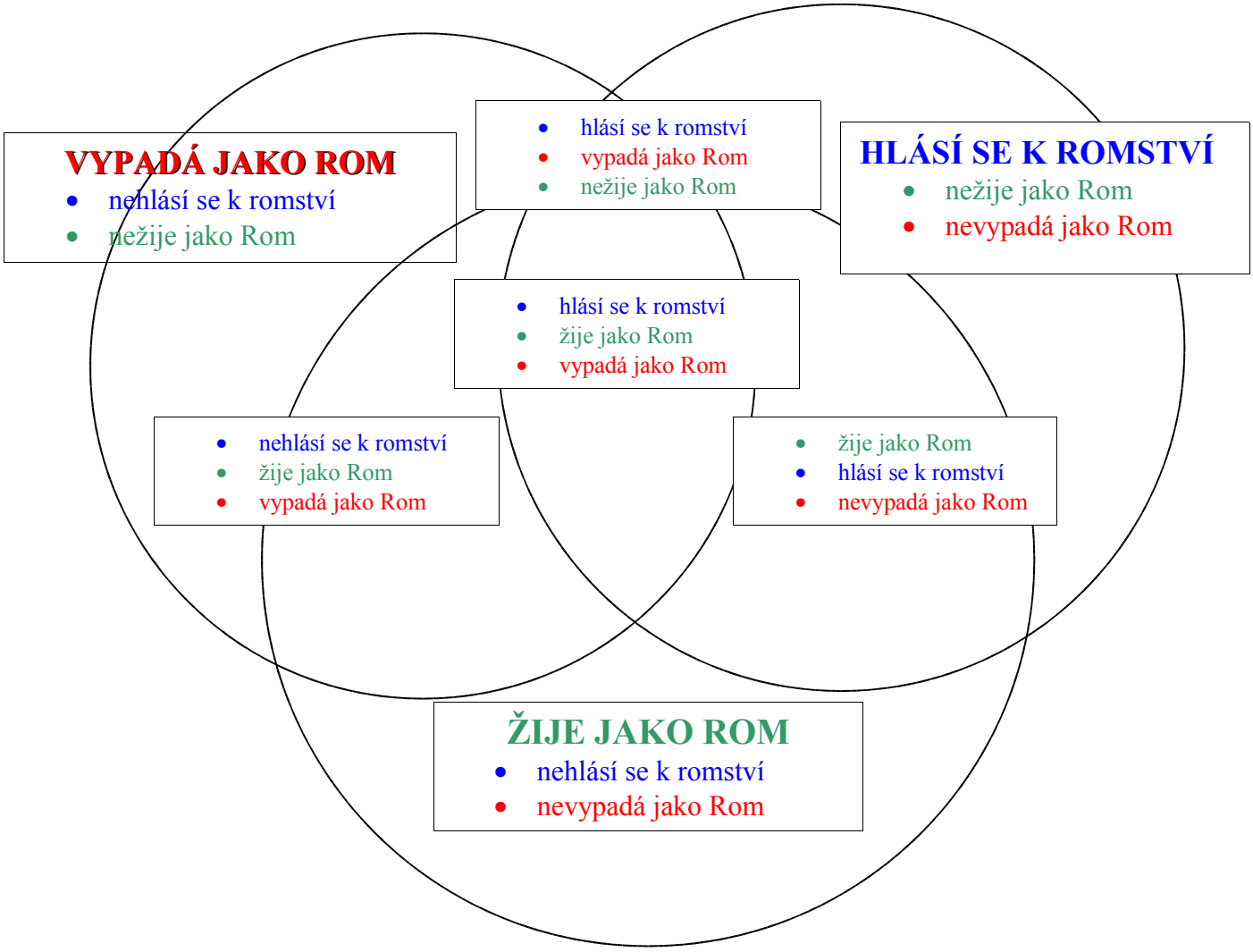
b) Romem je ten, kdo žije jako Rom
Občané České republiky (případně Slovenské republiky), kteří příslušejí k romské etnické skupině žijící u nás většinou nemají potřebu deklarovat své romství přihlášením se k romské národnosti při sčítání lidu, přesto však udržují romskou kulturu a z generace na generaci si předávají tradice
a mateřský jazyk. Způsob života lidí udržujících v romských komunitách tradiční kulturu je označován romským slovem **„romipen“**. Za určitých okolností to mohou být též osoby neromského původu, které se do romského prostředí začlenily (např. sňatkem) a trvale v něm žijí.

c) Romem je ten, kdo vypadá jako Rom

Charakteristické antropologické rysy lidí příslušejících k romské etnické skupině ruku v ruce se zažitými předsudky většiny majoritní společnosti vůči této minoritě působí jako společenské stigma, a to naprosto nezávisle na jejich vůli, způsobu života, výši dosaženého vzdělání, apod. Příslušníky majoritní společnosti jsou označovány za Romy („cikány“) například i romské děti vyrůstající od kojeneckého věku v adoptivních většinových rodinách, tedy nedotčené romskou kulturou ani způsobem života „romipen“.

Z tohoto pohledu na problém je zřejmé, že cílová skupina osob, kterých se ve strategii navrhovaná opatření dotknou, je mnohem širší než uvádí oficiální statistika z posledního sčítání lidu v roce 2001 (viz grafické znázornění cílové skupiny).

Graf znázorňující šíři pojetí „romství“

Cílovou skupinu strategie tvoří všechny tři výše popsané skupiny osob, které se částečně vzájemně překrývají.

1. 3 Některé další pojmy

Pro lepší orientaci v problematice uvádíme výklad některých dalších v textu strategie často uváděných pojmů. S různými pohledy na „romství“, uvedenými v předcházejícím textu, jsou svázány další tři níže uvedené pojmy.

Romská národnostní menšina (lidé hlásící se k romství)

Označení „romská národnostní menšina“ se vztahuje ke skupině občanů České republiky, kteří chápou své romství jako příslušnost k národu, svou národnost deklarovali při sčítání lidu a většinou užívají romštinu jako znak této příslušnosti. Definičním znakem příslušníka romské národnostní menšiny je aktivní vůle být za příslušníka menšiny považován a společně s ostatními rozvíjet mateřský jazyk a národní kulturu. Právě tato skupina obyvatel tvoří v Moravskoslezském kraji pouze 0,2% z celkového počtu obyvatel.

Romská komunita (lidé žijící jako Romové)

Z výše uvedeného je evidentní, že pojem „romská komunita“ se s pojmem „romská národnostní menšina“ překrývá jen velmi okrajově. Z hlediska formulace opatření na podporu sociální a ekonomické integrace Romů je v praktické rovině nezbytné připustit, že objektivní sociokulturní charakteristiky „příslušníka romské komunity“ zahrnují i občany, kteří se jinak nehlásí k romské národnosti a neprojevují navenek aktivní vůli rozvíjet vlastní jazyk a kulturu. Vědomí své odlišnosti čerpají spíše ze svého postavení ve společnosti, tj. z toho, že jsou majoritní společností odmítáni a marginalizováni. Příslušníky romské komunity se za určitých okolností stávají též osoby neromského původu, které se do romského prostředí začlenily a trvale v něm žijí. Přesnější než pojem „romská komunita“ je termín v množném čísle, „romské komunity“, a to ve smyslu subetnického či lokálního společenství, protože některé romské skupiny se vzájemně distancují.

Romská etnická skupina (lidé vypadající jako Romové)

Romská etnická skupina zahrnuje osoby vyznačující se charakteristickými antropologickými rysy, bez ohledu na příslušnost k národu či subetnickému

společenství. Pojmy „romská komunita“ a „romská etnická skupina“ se částečně překrývají.

Vyloučená lokalita (prostorová izolace)

Termínem **„vyloučená lokalita“** bývají označovány enklávy existující také na mnoha místech Moravskoslezského kraje, které vznikaly v průběhu několika desítek let kombinací různých způsobů kumulace romského obyvatelstva.

Sociální exkluze (vyloučení) – v případě osob pocházejících z romské etnické skupiny není důvodem sociálního vyloučení ze společnosti pouze nízký sociální status a chudoba, ale také odmítání a marginalizace ze strany většinové společnosti.

Sociální inkluze (začleňování) je proces, který napomáhá osobám sociálně vyloučeným nebo sociálním vyloučením ohroženým zapojit se do ekonomického, kulturního a sociálního života společnosti a žít způsobem, který je většinovou společností považován za běžný. Sociální inkluze je nový model integrace uplatňovaný na všech úrovních majoritní společností vůči příslušníkům minorit s cílem jejich sociálního začlenění při zachování národnostních specifik (kultury, jazyka a tradic).

2. ZÁMĚR STRATEGIE

Podle výsledků posledního sčítání lidu z roku 2001 se v Moravskoslezském kraji k romské národnosti přihlásilo **0,2 %** obyvatel. Ve skutečnosti žije příslušníků romské etnické skupiny v kraji nesrovnatelně více, nehlásí se však oficiálně k romské národnosti (viz graf na str. 7). V posledních několika letech zaznamenávají zaměstnanci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností vykonávající činnost „romského poradce“, zejména v některých oblastech kraje, výrazný sociální propad této poměrně početné skupiny obyvatel kraje.

Příčiny neuspokojivé sociální situace:

- **specifický způsob života** vyplývající z tradic, kultury, zvyklostí a historické zkušenosti, který se odlišuje od způsobu života většinové společnosti. (Rodové soužití většiny příslušníků romské etnické skupiny se vyznačuje nízkou schopností **společenské flexibility**, která je nutná k sociální inkluzi minority do většinové společnosti. Způsob rodového soužití romských komunit totiž nepodporuje rozvoj individuality jednotlivce a zájmy rodu staví někdy i nad společenskou konvenci uznávanou majoritní společností.

- **nízká úroveň vzdělání omezující profesní kvalifikaci** a s tím spojená praktická nezaměstnatelnost lidí z této skupiny i v nižších věkových kategoriích,

- **nezaměstnanost** většiny osob v produktivním věku (pro tuto skupinu obyvatel je charakteristická dlouhodobá nezaměstnanost),

- **xenofobní, latentně i otevřeně diskriminační chování** vůči příslušníkům romské etnické skupiny ze strany většinové společnosti v různých oblastech společenského života, které vyplývá z negativní osobní zkušenosti jednotlivců, ale také ze zažitých předsudků o minoritě a apriorně očekávaných vzorců negativního společenského chování.

Důsledky a průvodní jevy neuspokojivé sociální situace:

- **problém prostorové izolace –** vytváření a rozšiřování prostorově vyloučených lokalit,
- **problém bezdomovectví -** zvyšující se počet osob a rodin bez trvalého domova (přiměřeného bydlení),
- **problém v pravidelné školní docházce a domácí přípravě dětí,**
- **kriminalita, drogové závislosti a rasově motivované trestné činy,**
- **zadluženost,**
- **maximální vytěžování i zneužívání systému státní sociální podpory,**
- **nelegální zaměstnanost,**
- **neuspokojivý zdravotní stav (**zejména obyvatel žijících v prostorově vyloučených lokalitách).

Strategie se snaží o popis současného stavu a nástin návrhů konkrétních opatření, kterými může kraj současnou situaci ovlivnit.

II. ANALYTICKÁ ČÁST

1. KONCEPCE ROMSKÉ INTEGRACE V ČESKÉ REPUBLICE

1. 1 Politický rámec integrace romských komunit na celostátní úrovni

Základním dokumentem vytyčujícím politická východiska řešení problému integrace romských komunit na celostátní úrovni je „Koncepce romské integrace“. Dokument je pravidelně revidován a schvalován usneseními vlády České republiky. Koncepčně je k řešení romských záležitostí přistupováno ze tří pohledů, které se vzájemně doplňují:

- **Perspektiva lidskoprávní** vyplývá z potřeby zajistit, aby všichni občané České republiky mohli v plné míře a bez diskriminace užívat všech individuálních práv zaručených jim Ústavou ČR, Listinou základních práv
  a svobod a mezinárodními smlouvami o lidských právech, jimiž je Česká republika vázána a také právem Evropské unie.

- **Perspektiva národnostní** se opírá o specifická práva příslušníků národnostních menšin, jak jsou definována v Hlavě III. Listiny základních práv a svobod a v Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin. Tato specifická práva jsou konkrétně upravena zákonem č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

- **Perspektiva sociálně-etnická** vyplývá z potřeby řešit problematiku sociálně marginalizovaných romských komunit, kde je uplatňována intervenční státní politika nejen v oblasti národnostní (rozvoj kultury, jazyka, národnostního školství), ale také v oblasti sociální (v oblasti zaměstnanosti, sociálních služeb a bydlení).

V dokumentu „Koncepce romské integrace“ je dále vymezeno sedm zásadních cílů:

1. Odstranění vnějších překážek, které brání začlenění příslušníků romských komunit do společnosti, tedy především odstranění všech forem diskriminace jednotlivců i celých skupin vymezených rasou, barvou pleti, národností, jazykem, příslušností k národu či etnické skupině.

2. Pomoc při odstraňování vnitřních překážek, které brání začlenění příslušníků romských komunit do společnosti, tedy především odstranění handicapu ve vzdělání a kvalifikaci.

3. Zlepšení sociální úrovně příslušníků romských komunit v oblasti snížení nezaměstnanosti, zlepšení bytové situace a následně zdravotní situace, předcházení sociálnímu vyloučení v romských komunitách a odstraňování jeho důsledků.

4. Zastavení vzniku a šíření vyloučených lokalit.

5. Zajištění rozvoje romské kultury a romského jazyka.

6. Vytvoření tolerantního prostředí bez předsudků, v němž příslušnost ke skupině vymezené rasou, barvou pleti, národností, jazykem či příslušností k národu není důvodem k odlišnému posuzování jednotlivce a zacházení s ním.

7. Zajištění bezpečnosti příslušníků romských komunit.

1. 2 Institucionální zajištění integrace romských komunit na celostátní úrovni

Na integraci příslušníků romských komunit do společnosti se významně podílejí zejména dva poradní orgány vlády České republiky - **Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity** a **Rada vlády ČR pro národnostní menšiny.** Obě rady jsou iniciativními a poradními orgány vlády a nemají přímé výkonné kompetence.

1. 2. 1 Rada vlády České republiky pro záležitosti romské komunity

Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity je poradní, iniciativní a koordinační orgán vlády pro otázky spojené s postavením Romů v české společnosti. Byla zřízena usnesením vlády ze dne 17. září 1997 č. 581 jako Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity (dřívější název). Rada byla ustavena při Úřadu vlády ČR v roce 1997 jako stálý poradní a iniciační orgán vlády pro otázky romské komunity. Rada má 28 členů, jejím předsedou je člen vlády. Polovinu členů tvoří zástupci romské komunity.

Moravskoslezský kraj zastupují v radě nově jmenované v roce 2006 dva členové.

Cílem Rady je napomáhat integraci romské komunity do společnosti. Rada zabezpečuje součinnost resortů odpovědných za realizaci dílčích opatření a plnění úkolů, vyplývajících z usnesení vlády a mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Soustřeďuje, projednává a předkládá vládě informace, podklady a návrhy pro tvorbu a uplatňování politiky vlády v oblasti integrace romské komunity. Zpracovává **Koncepci romské integrace** a vyhodnocuje plnění příslušných usnesení vlády, vztahujících se k naplňování koncepce. Dále má právo navrhovat rozdělení finančních prostředků vyčleněných na doplňkové programy na podporu integrace romské komunity. Ve své činnosti spolupracuje s krajskými a obecními samosprávami, s nestátními neziskovými organizacemi i s mezinárodními organizacemi, které svou činností přispívají k integraci romských komunit.

Rada každoročně vyhlašuje dotační programy podporující neziskové organizace a obce – **Dotační program podpory terénní sociální práce** (pro obce) a **Dotační program předcházení sociálního vyloučení v romských komunitách a odstraňování jeho důsledků.**

Servisním orgánem rady je kancelář Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity.

1. 2. 2 Rada vlády České republiky pro národnostní menšiny

Rada vlády ČR pro národnostní menšiny (dále jen Rada) byla zřízena v souladu s § 6 odst. 3 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Členy této rady jsou, vedle zástupců orgánů veřejné správy, zástupci jedenácti národnostních menšin. Romové mají v této Radě tři zástupce. Jedná se o poradní a iniciativní orgán vlády pro otázky národnostních menšin a jejich příslušníků.

Rada vlády ČR pro národnostní menšiny iniciovala přijetí „Nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu

integrace příslušníků romské komunity“. Toto nařízení se týká podpory uchování, rozvoje a prezentace kultur národnostních menšin, rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin (mj. vydávání tisku v jazyce národnostních menšin), vzdělávání v jazycích národnostních menšin, multikulturní výchovy a podpory integrace romských komunit.

Ve vztahu k Romům jde i o podporu programu vyrovnávání podmínek romských komunit v oblasti vzdělávací a sociální, s důrazem na zamezování společenského vylučování příslušníků romských komunit a zajištění spoluúčasti Romů při zavádění integračních programů, vytváření důvěry, porozumění a tolerance ve společnosti prostřednictvím poznávání historie a tradic romské kultury a zlepšování komunikace mezi příslušníky romských komunit a majoritní společností.

Od roku 2001 je každoročně zveřejňována Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice, kde nemalá pozornost je věnována romské menšině. Součástí zprávy je i monitoring dotací jednotlivých krajů cílených na národnostní menšiny.

1. 2. 3 Další ústřední orgány státní správy zabývající se koncepčně sociální inkluzí příslušníků romských komunit

Problematikou integrace romských komunit se na centrální úrovni zabývají další instituce a některá resortní ministerstva.

- Rada vlády pro lidská práva
- Veřejný ochránce práv
- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Ministerstvo kultury
- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo pro místní rozvoj
- Ministerstvo zdravotnictví
- Ministerstvo spravedlnosti

1. 2. 4 Dotační tituly ústředních orgánů státní správy podporující integraci romských komunit do společnosti

Ministerstvo práce a sociálních věcí vyhlašuje každoročně výběrové dotační řízení k poskytnutí dotace ze státního rozpočtu nestátním neziskovým

subjektům na sociální služby. Programy v oblasti sociálních služeb jsou členěny

na následující podprogramy **Program podpory sociálních služeb na celostátní úrovni** a **Program podpory sociálních služeb na místní a regionální úrovni (***tento program budou od roku 2007 administrovat krajské úřady)***.** V těchto dotačních programech jsou podporovány kromě jiných také subjekty poskytující zvláštní sociální služby v sociálně vyloučených romských komunitách.

Ministerstvo kultury od roku 2002 vyhlašuje dotační programy cílené na národnostní menšiny i integraci romských komunit. Projekty podporované v rámci tohoto programu mohou být zaměřené na umělecké, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, studium romské kultury a tradic, dokumentační a ediční činnost, filmovou, televizní a rozhlasovou tvorbu a multietnické kulturní akce.

Ministerstvo vnitra využívá k naplňování Strategie prevence kriminality na léta 2004-2007 Program prevence kriminality na místní úrovni – **Partnerství**. Jde o jednu z klíčových nerepresivních metod, jejímž prostřednictvím je možné systémovým způsobem přistupovat ke zlepšení interetnických vztahů, ke zkvalitnění nepříznivé sociální situace některých sociálně vyloučených komunit a k pozitivní emancipaci národnostních menšin na místní úrovni. Program se snaží snížit sociální handicapy příslušníků romských komunit a podpořit jejich plnohodnotnou integraci.

Ministerstvo pro místní rozvoj vyhlašuje v rámci **Koncepce bytové politiky** schválené usnesením vlády ČR č. 292 ze dne 16. března 2005 **Program výstavby podporovaných bytů,** který se zaměřuje na osoby znevýhodněné v přístupu k bydlení, mj. na osoby ohrožené sociálním vyloučením, jehož příčinou mohou být různé sociální handicapy. Příslušníci romských komunit do této skupiny nepochybně patří. Jedná se o podporu projektů bytů na půl cesty a vstupních bytů.

Kromě výše uvedeného způsobu ministerstvo podporuje zvýšení dostupnosti bydlení pro osoby, jejichž problémem je nedostatek finančních prostředků obecně. Dosud realizovaná podpora výstavby nájemních bytů byla zaměřena především na zvýšení objemu výstavby a nebyla nijak zacílena. Ministerstvo proto v roce 2003 nově upravilo podmínky **Programu na podporu výstavby nájemních bytů a technické infrastruktury** tak, že program je zaměřen pouze na příjmově vymezenou skupinu občanů, u níž lze předpokládat, že nejsou

schopni finančně participovat na pořízení bydlení. Dotační programy byly dosud určeny pouze obcím.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vyhlašuje **Program na podporu integrace romské komunity, Program na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy, Program podpory romských žáků středních škol a Program financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním** *(od roku 2006***)**. Dotační programy jsou intenzivně využívány neziskovými organizacemi a školami v Moravskoslezském kraji.

Dalšími opatřeními speciální péče v oblasti školství a vzdělávání obecně uplatňovaných na celostátní úrovni Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy jsou:

- **podpora přípravných tříd pro děti sociálně znevýhodněné,**
- **koncepce včasné péče,**
- **projekt Center pro integraci menšin** *(ve fázi příprav)*

2. SOUČASNÝ PŘÍSTUP K INTEGRACI ROMSKÝCH KOMUNIT V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

2. 1 Romská etnická skupina žijící v Moravskoslezském kraji

Základním problémem pro tvorbu strategie je absence kvalitativních a kvantitativních dat na úrovni České republiky i Moravskoslezského kraje, a to ve všech oblastech života romských komunit. Chybí také systematická evaluace využívání dotačních programů ústředních orgánů státní správy přidělovaných organizacím působícím v Moravskoslezském kraji z hlediska jejich přispění k sociální inkluzi příslušníků romské etnické skupiny (romských komunit).

V současnosti v kraji žije **1 251 883** obyvatel *(k datu 30. 6. 2005)*. Průměrná hustota obyvatelstva je **230** obyvatel na km^2. Podle výsledků sčítání lidu z roku 2001 v Moravskoslezském kraji se k romské národnosti přihlásilo
0,2 % obyvatel. Ve skutečnosti žije příslušníků romské etnické skupiny

Poslední oficiálně uváděný údaj o počtu obyvatel tehdy Severomoravského kraje příslušejících k romské etnické skupině je 30 700 a pochází z evidence tehdejších národních výborů z roku 1989.[1]

Romští poradci na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností odhadují, že v kraji žije přibližně **35 000 – 50 000** příslušníků romské etnické skupiny, tj. **2,8 – 4,0%** z celkového počtu obyvatel kraje *(údaj je z roku 2003),* přičemž počet dětí do 15 let tvoří pravděpodobně 25 – 30% z tohoto počtu. Ve srovnání s oficiálním údajem z posledního sčítání lidu v roce 2001 (0,2%) jsou tedy, dle uvedených odhadů, příslušníci romské etnické skupiny podstatnou minoritou zejména v některých lokalitách Moravskoslezského kraje.

V porovnání s kvalifikovanými demografickými odhady z minulých let, které uvádějí, že etnická skupina Romů na území České republiky čítá cca **150 000 – 170 000** lidí,[2] žije hrubým odhadem v Moravskoslezském kraji **23 – 29%** všech obyvatel příslušejících k romské etnické skupině v České republice.

Na území Moravskoslezského kraje žije několik romských subetnických skupin, které se od sebe liší antropologickými znaky, jazykem i tradicemi. Nejpočetnější skupinou v kraji jsou **Servike Roma** (Slovenští Romové), dále zde žijí **Vlachike Roma** (Olaští Romové), méně **Ungrike Roma** (Maďarští Romové) a **Sintí**.

Osidlování Severní Moravy příslušníky romské etnické skupiny, kteří přicházeli zejména z Východního Slovenska, se datuje od roku 1946 a probíhalo postupně v několika vlnách. Poslední masivní migrační vlna proběhla těsně před rozdělením Československa v roce 1992. V posledních pěti letech zaznamenáváme v kraji migranty ze Slovenska (téměř výhradně jde o příslušníky romské etnické skupiny), ale i z jiných oblastí České republiky. I když má tato migrace spíše „kyvadlový“ (cestování tam a zpět) charakter, zaznamenáváme v některých lokalitách v kraji usidlování těchto lidí.

[1] *Gabal, I.: Zahraniční inspirace v integraci Romů, Socioklub, Praha, 2000*
[2] *Gabal, I.: Zahraniční inspirace v integraci Romů, Socioklub,Praha, 2000, Kalibová,K.: Demografie, r.38, č.4, 1996*

2. 2 Institucionální zajištění integrace romských komunit na úrovni Moravskoslezského kraje

2. 2. 1 Činnost Výboru zastupitelstva Moravskoslezského kraje pro národnostní menšiny

Koncepčními návrhy v oblasti integrace romských komunit se v první řadě zabývá Výbor pro národnostní menšiny zastupitelstva Moravskoslezského kraje (dále jen „výbor“), který je dále doporučuje k projednání v samostatné působnosti v kompetentních orgánech kraje. Výbor byl zřízen v novém volebním období na základě § 76 a násl. zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, usnesením Zastupitelstva Moravskoslezského kraje č. 2/28/1 ze dne 6. 12. 2004 a jeho členové byli zvoleni, na základě návrhu jednotlivých politických klubů, usnesením zastupitelstva kraje č. 2/37/1 z téhož dne.

2. 2. 2 Výkon funkce krajského koordinátora pro romské záležitosti

Výkon působnosti Krajského úřadu Moravskoslezského kraje ve výše uvedené oblasti je realizován především činnostmi obsaženými v náplni práce koordinátora pro národnostní menšiny a romské záležitosti. Pracovní místo koordinátora pro romské záležitosti vzniklo na krajském úřadu na základě § 67 odst. 1 písm f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů a bylo systémově zařazeno od 1. 1. 2003 do odboru kultury a památkové péče.

2. 2. 3 Činnost „romských poradců“ obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v Moravskoslezském kraji

Obce s rozšířenou působností nemají přímo zákonem stanovenou povinnost vytvářet pracovní místo „romského poradce“. Zabývat se činnostmi napomáhajícími integraci romských komunit do společnosti ukládá obecním úřadům § 6 odst 8 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Činnost zaměstnanců obecních úřadů obcí s rozšířenou působností zajišťujících agendu vztahující se k výše uvedenému ustanovení zákona je vykonávána na všech

obecních úřadech obcí z rozšířenou působností (22), z toho na 19 obcích byla přímo ustavena funkce „romského poradce“.

2. 3 Nástroje k vyrovnání příležitostí uplatňované v Moravskoslezském kraji

2. 3. 1 Oblast vzdělávání a rovného přístupu ke vzdělávání

Základním cílem v oblasti vzdělávání romských dětí je napomoci jejich začleňování do hlavního vzděláv

K dosažení tohoto cíle do velké míry napomáhá nová školská legislativa[3].
Kraj přispívá v součinnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a se zřizovateli škol k vyrovnávání nerovností v oblasti přístupu ke vzdělávání v kraji, což je deklarováno v **Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2006** (dále Dlouhodobý záměr MSK 2006**)**, v cíli č. 4 „Vytváření podmínek pro vyrovnávání nerovností v přístupu ke vzdělávání“. Kraj je připraven podporovat tendence Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky 2005 vyplývající ze strategického směru „**Zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání“**.

Opatření 4. 1 Podpora integrace dětí a žáků se specifickými vzdělávacími potřebami (Dlouhodobý záměr MSK 2006)

[3] *zákon č. 561 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání,ve znění pozdějších předpisů a zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů*

- podpora integrace romských žáků do majoritních školních kolektivů,
- vzdělávání pedagogických pracovníků k problematice specifického přístupu ke vzdělávání romských žáků,
- zvyšování odborné kvalifikace asistentů pedagoga,
- rozšíření vzdělávací nabídky na Janáčkově konzervatoři v Ostravě o obor Hudební kultura romského etnika.

2. 3. 1. 1 Předškolní a školní vzdělávání

Významná část romských dětí je svým sociokulturním prostředím znevýhodňována v samém počátku své vzdělávací dráhy, pokud k povinné školní docházce nastupuje zcela nepřipravena.

Komplexní přístup k romským dětem před jejich vstupem do školy je postupně řešen v rámci Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí. Romské rodiny žijící způsobem života „romipen“ však nemají o vzdělávání svých dětí v mateřských školách přílišný zájem. Docházka do mateřské školy není povinná, matky s malými dětmi nepracují, takže nejsou pod tlakem sociální nutnosti služeb mateřské školy využít a obecně Romové nemají k tomuto zařízení důvěru. Předškolní vzdělávání je však pro děti z romské komunity z mnoha důvodů nutností především pro další školní úspěšnost.

V oblasti předškolního vzdělávání sehrávají pozitivní roli **přípravné třídy** pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí zřizované při různých typech základních škol v kraji, jejichž počet se od roku 2001 postupně zvyšoval.

Přípravné třídy pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí v Moravskoslezském kraji (podle stavu k 30. 9. 2005)[4]

okres	**Ostrava**	**Opava**		**Karviná**				**Bruntál**
město	Ostrava	Opava	Vítkov	Karviná	Orlová	Havířov	Bohumín	Krnov
počet tříd	9	1	1	3	4	2	1	2

[4] Zdroj informací: Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Moravskoslezského kraje

Přípravné třídy pro děti se sociálním znevýhodněním při ZŠ zřizovaných obcemi

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
třídy	13	15	16	17	17
žáci	200	230	235	239	191

Přípravné třídy pro děti se sociálním znevýhodněním při ZŠ zřizovaných krajem

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06
třídy	6	5	5	6	6
žáci	64	62	54	63	67

V oblasti základního vzdělávání je hlavním problémem kumulace obyvatel pocházejících z romské etnické skupiny v některých oblastech. Základní školy v lokalitách hustě osídlených romským obyvatelstvem jsou spádovými základními školami, kam romští rodiče tradičně zapisují své děti. Řada těchto škol v kraji se v průběhu let stává „menšinovými“, monokulturními školami se všemi průvodními znaky tohoto typu školy. Sociální složení žáků školy poznamenává úroveň výchovně vzdělávacího procesu ve všech jeho složkách.

V Moravskoslezském kraji je v současnosti několik spádových škol, které vzdělávají ze 40 – 80% žáky romského etnika a můžeme předpokládat, že se jejich počet v dalších letech bude mírně zvyšovat díky migraci obyvatel z romských komunit v rámci území kraje a migraci obyvatel z romských komunit žijících na Slovensku. Situaci škol s vyšším procentuálním zastoupením žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí může pomoci zlepšit zřízení funkce asistenta pedagoga.

Krajským záměrem je, aby přípravné třídy i asistenti pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním působili všude tam, kde nevyhovující školní výsledky romských dětí na potřebu této přípravy a

Institut asistenta pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním má na školách v Moravskoslezském kraji nejdelší tradici v České republice (od 1993) a je nejpočetněji zastoupen v porovnání s ostatními kraji *(74 asistentů pedagoga k 1. 1. 2006)*. V rámci zvyšování odborné kvalifikace asistentů pedagoga byl v kraji od školního roku 2005/2006 nově zřízen studijní obor Pedagogika pro asistenty ve školství. Kraj bude podporovat i jiné formy vzdělávání pro získání odborné kvalifikace asistenta pedagoga pro práci s žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí jakožto i směrovanou nabídku k dalšímu vzdělávání těchto pedagogických pracovníků.

Spádové základní školy s vyšším procentuálním zastoupením romských žáků v kraji [5]			
1. zřizovatel obec			
okres			
Karviná	Základní škola	Orlová - Poruba	Slezská 850
	Základní škola	Karviná - Nové Město	třída Družby 1383
	Základní škola	Bohumín - Nový Bohumín	Tř. Dr. E. Beneše 456
	Základní škola TGM	Bohumín - Pudlov	Trnková 280
Ostrava	Základní škola	Ostrava-Mor. Ostrava a Přívoz	Gebauerova 8
	Základní škola	Ostrava - Kunčičky	Škrobálkova 51
	Základní škola	Ostrava-Radvanice	Trnkovecká 55
	Základní škola	Ostrava - Vítkovice	Šalounova 56
Bruntál	Základní škola	Krnov	Náměstí Míru 13
	Základní škola	Krnov	Dvořákův okruh 2
2. zřizovatel kraj			
okres			
Karviná	Základní škola	Karviná - Nové Město	Komenského 614
	Základní škola	Orlová-Lutyně	Polní 963
Ostrava	Základní škola	Ostrava - Mariánské Hory	Karasova 6
	Základní škola	Ostrava - Slezská Ostrava	Na Vizině 28
	Základní škola	Ostrava-Vítkovice	Halasova 30
	Základní škola	Ostrava - Přívoz	Ibsenova 36
Opava	Základní škola	Vítkov	nám. J. Zajíce č.1
Bruntál	Základní škola	Rýmařov	Školní náměstí 1
	Základní škola	Krnov	Hlubčická 11
	Základní škola	Bruntál	Rýmařovská 15
Nový Jičín	Základní škola	Nový Jičín	Dlouhá 54
3. zřizovatel církev			
okres			
Ostrava	Církevní základní škola P. Pittra	Ostrava	Jungmannova 3

Problematika vzdělávání žáků ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí se výrazně dotýká všech pedagogických pracovníků. Jde o specifický přístup ke vzdělávání těchto žáků, o umění školy přijmout jedince, kteří se určitým způsobem vymykají představě obecně zažité normy. Některé z výše uvedených škol se pravidelně zapojují svými projekty do dotačních programů vyhlašovaných v oblasti vzdělávání a volnočasových aktivit na krajské i celorepublikové úrovni.

2. 3. 1. 2 Středoškolské vzdělávání

Jednou z priorit kraje je umožnit znevýhodněným romským studentům v rostoucím počtu dosažení středoškolského vzdělání. Vhodným nástrojem v této oblasti se jeví účast středních škol v dotačním programu MŠMT „Podpora romských žáků středních škol".

Přehled čerpání státní dotace v dotačním programu MŠMT „Podpora romských žáků středních škol" středními školami v Moravskoslezském kraji v letech 2001-2005[6]

Rok	Výše poskytnuté dotace v tis. Kč	Počet podpořených žádostí	Průměrný počet podpořených žáků
2001	649,4	-	-
2002	1.754,1	474	237
2003	2.205,0	618	309
2004	2.056,0	531	265
2005	1.966,2	537	268

Pozn.: Počet podpořených žádostí není totožný s počtem podpořených žáků v rámci dotačního programu. V průběhu školního roku jeden žák podává dvě žádosti.

2. 3. 2 Oblast sociálních služeb

Koncepce sociálních služeb v Moravskoslezském kraji spolu s Moravskoslezským krajským plánem vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením jsou zásadními programovými dokumenty určujícími sociální politiku kraje. Oba materiály byly schváleny zastupitelstvem kraje v dubnu roku 2004.

[6] Zdroj informací: Odbor školství, mládeže a sportu Krajského úřadu Moravskoslezského kraje

Oba výše uvedené materiály se zabývají sociálními službami, které jsou poskytovány osobám ohroženým sociálním vyloučením (senioři, osoby se zdravotním postižením, osoby v krizi, lidé s různými typy závislostí aj.). Mnohými z uživatelů sociálních služeb jsou rovněž občané pocházející z romské etnické skupiny. Není v nich řešena problematika romských komunit samostatně, uživatelé jsou pojímáni jako lidé, kteří se z nějakého důvodu nacházejí v nepříznivé sociální situaci a jsou jim k jejímu řešení nabízeny určité sociální služby, a to zcela bez vazby na kritérium národnosti, či příslušnosti k etnické skupině.

V následujících podkapitolách jsou popsány některé projekty a specifické sociální služby, které jsou cíleně zaměřeny do oblasti vyrovnávání šancí osob z většiny pocházejících z romské etnické skupiny.

2. 3. 2. 1 „TERNE ČHAVE (Mladí lidé) - krajský projekt vzdělávání odborných pracovníků center pro rozvoj funkční gramotnosti romské mládeže“

Přes skutečnost, že většina příslušníků romské etnické skupiny žijící na území kraje absolvovala povinnou školní docházku, je úroveň jejich funkční gramotnosti nedostatečná. Funkční negramotnost je zapříčiněna životem v uzavřených monoetnických komunitách, přebíráním zvykových vzorců sociálního chování, demotivací ke kontaktu s jinými lidmi, demotivací ke snaze o změnu životního stylu a nízkou úrovní vzdělání. [7]

Ve snaze pokusit se o modelové řešení problému funkční negramotnosti mladých lidí v romských komunitách předložil Moravskoslezský kraj Ministerstvu práce a sociálních věcí do výběrového řízení žádost o finanční podporu projektu „**TERNE ČHAVE (Mladí lidé) - projekt vzdělávání odborných pracovníků center pro rozvoj funkční gramotnosti romské mládeže“** v rámci 2. kola výzvy Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů, Priorita 2 – Sociální integrace a rovnost příležitostí, Opatření 2.1 Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí.

Projekt byl podpořen z ESF částkou Kč 4.127.600,--. Realizace započala 1. 5. 2006 a bude ukonče

[7] „funkční negramotnost“ - žák ovládne ve škole jazyk mechanicky, není jej však schopen používat v praktickém životě a v komunikaci na určité společenské úrovni.

Obecným cílem tohoto projektu je vybudování základů funkční sítě poskytovatelů specifických sociálních služeb určených především uživatelům ohroženým sociální exkluzí v důsledku života v prostorově segregovaných lokalitách v kraji. Projekt bude realizován ve čtyřech okresech Moravskoslezského kraje – Ostrava, Karviná, Bruntál, Nový Jičín – v lokalitách s nejvyšší koncentrací obyvatel příslušejících k romské etnické skupině.

Specifické cíle projektu:

- Vyškolit 7 realizačních týmů, které budou v konkrétních lokalitách realizovat vzdělávací program rozvíjející funkční gramotnost mladých lidí pocházejících z romské etnické skupiny. Tyto realizační týmy budou tvořené zaměstnanci neziskových (případně jiných) organizací, které působí v daných lokalitách kraje

- Pomocí speciálně vyškolených realizačních týmů rozvinout vzdělávací program funkční gramotnosti do lokalit kraje osídlených obyvateli přímo ohrožených sociální exkluzí

- Napomoci vytváření nových pracovních míst ve vybraných neziskových organizacích, zejména pro mladé obyvatele problematických lokalit v kraji

- Zvýšit profesionální úroveň poskytování specifických sociálních služeb vybraných neziskových organizací v kraji

2. 3. 2. 2 Terénní sociální práce

Od roku 2003 je v rámci vládního dotačního Programu podpory terénní sociální práce zaměstnáváno na obecních úřadech obcí v rámci Moravskoslezského kraje průměrně v jednom roce **15 terénních sociálních pracovníků** pro práci s klienty přímo ohroženými sociální exkluzí, žijícími v prostorově segregovaných lokalitách. Přibližně stejný počet terénních sociálních pracovníků zaměstnávají neziskové organizace poskytující specifické sociální služby
ve vyloučených lokalitách.

Přehled čerpání státní dotace k podpoře terénní sociální práce (TSP) obcemi v Moravskoslezském kraji v letech 2003-2005 [8]

Rok		Bruntál	Budišov n/B	Frýdek-Místek	Krnov	Nový Jičín
2003	počet TSP	**1**	**0**	**3**	**1**	**1**
	výše dotace v tis. Kč	108	0	346,8	131	147
2004	počet TSP	**1**	**0**	**3**	**1**	**1**
	výše dotace v tis. Kč	121,3	0	406,8	160	160
2005	počet TSP	**1**	**1**	**3**	**2**	**1**
	výše dotace v tis. Kč	110	116,1	408,1	190	124

Rok		Karviná	Odry	Orlová	Ostrava
2003	počet TSP	**4**	**1**	**0**	**6**
	výše dotace v tis. Kč	388,8	147	0	722,8
2004	počet TSP	**4**	**0**	**0**	**6**
	výše dotace v tis. Kč	199,4	0	0	784,5

[8] Zdroj informací: kancelář Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity

2005	počet TSP	**4**	**0**	**2**	**3**
	výše dotace v tis. Kč	230,5	0	158	295

2. 3. 2. 3 „Sastipen ČR -Zdravotně sociální pomocníci v sociálně vyloučených lokalitách“

Myšlenka rozšíření prováděné terénní sociální práce ve vyloučených lokalitách v kraji o práci zdravotně sociálního pomocníka byla poprvé v České republice realizována v rámci pilotního projektu v roce 2002 v Ostravě. Od září 2005 je projekt **„Sastipen ČR - Zdravotně sociální pomocníci v sociálně vyloučených lokalitách“** realizován v 7 krajích republiky – celkově pracuje na pozicích zdravotně sociálních pomocníků 19 žen. Realizátorem uvedeného projektu je romské středisko DROM, Brno. Projekt je financován z Evropského sociálního fondu. Jedná se o projekt s celorepublikovou působností, jehož cílem je zmírnění důsledku sociálního vyloučení obyvatel žijících v problematických lokalitách v oblasti péče o zdraví. V rámci projektu bylo v Moravskoslezském kraji zaměstnáno 5 zdravotně sociálních pomocnic, které budou pracovat zejména v prostorově izolovaných lokalitách Bruntálska, Ostravska, Orlovska a Karvinska. Odborné vzdělávání zdravotně sociálních pomocnic zajišťuje v kraji Sociálně zdravotní fakulta Ostravské univerzity.

2. 3. 2. 4 Další specifické sociální služby a jejich poskytovatelé

Optimalizace poskytování sociálních služeb v kraji zásadním způsobem souvisí se zaváděním komunitního plánování v obcích, neboť jen samotné obce mohou na základě detailní znalosti lokality postihnout konkrétní potřeby obyvatel. Mnohé z obcí, které již komunitně plánují sociální služby, mají k řešení potřebných sociálních služeb pro uživatele z romských komunit ustavenu zvláštní pracovní skupinu (Ostrava, Bruntál, Opava, Karviná, Bohumín), jejíž výstupy pak budou zapracovány do konečného komunitního plánu obce. Uživatelé tak mají v rámci tohoto procesu možnost ovlivnit a zapojit se do koncipování systému sociálních služeb v místě, kde žijí.

V kraji působí několik poskytovatelů, jejichž služeb využívají především lidé z romských komunit. Jde hlavně o terénní a intervenční služby typu sociálního poradenství, rané péče, terénních programů a nízkoprahových zařízení pro děti a mládež, které jsou většinou poskytovány přímo v prostorově izolovaných lokalitách. [9]

2. 3. 3 Oblast kultury

Rada Moravskoslezského kraje vyhlašuje od roku 2003 „Program podpory aktivit příslušníků národnostních menšin žijících na území Moravskoslezského kraje“, v rámci něhož bývají pravidelně podporovány také kulturní a národnostní aktivity organizací sdružujících příslušníky romských komunit. Z rozpočtu Moravskoslezského kraje je pravidelně podporován **„Karvinský romský festival“** pořádaný občanským sdružením Sdružení Romů Severní Moravy, Karviná.

3. POPIS SITUACE V KONKRÉTNÍCH LOKALITÁCH V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

K popisu situace v jednotlivých lokalitách v rámci kraje bylo využito podkladů zpracovaných romskými poradci obecních úřadů obcí s rozšířenou působností. V kapitole je zachycena současná situace romských komunit ve všech obcích s rozšířenou působností v kraji. Některé problémy uvedené v následujících podkapitolách, se netýkají výhradně příslušníků romských komunit, ale obecně osob ohrožených sociálním vyloučením, žijících v prostorově izolovaných lokalitách.

3. 1 BRUNTÁLSKO

3. 1. 1 Bruntál (Město Bruntál)

Ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Bruntál žije početná etnická skupina Romů. Město Bruntál od roku 2001 realizuje v rámci rozšířené působnosti projekt terénní sociální práce opakovaně dotovaný ze státního rozpočtu. V roce 2003 byla zřízena na městském úřadě funkce „romského poradce“. V roce 2005 spolupracoval Městský úřad Bruntál prostřednictvím romského poradce s některými neziskovými organizacemi (o.s. Liga, o.s. Open house, o. s. Kofoedova škola, o.p.s. Partners Czech), na projektech realizovaných ve prospěch romské komunity na Bruntálsku. Dlouhodobé

[9] Seznam poskytovatelů uvedených sociálních služeb je uveden ve zvláštní příloze dokumentu.

problémy v západní části města Bruntálu vedly ke vzniku komise rady města pro řešení problémů lokalit Rýmařovská, Dlouhá a přilehlého okolí.

Problémové lokality:

- **„sídliště Květná“, Bruntál**
- **„Dlouhá“, Bruntál**
- **„Rýmařovská“, Bruntál**
- **Kunov** (městská část Brutnálu)

Sociální problémy v lokalitách:

- zadluženost (dluhy na nájemném a na službách s ním spojených, dluhy u úvěrových společností),
- početné rodiny závislé na sociálních dávkách,
- vysoká a dlouhodobá nezaměstnanost,
- neustálá migrace obyvatel, kteří přijíždějí z blízkých i vzdálenějších měst České republiky,
- vysoký počet sociálně slabých obyvatel na malém území,
- nerespektování obecných zásad občanského soužití v lokalitách,
- nedostatečná hygiena,
- špatný zdravotní stav,
- nadměrná konzumace alkoholu a výskyt gamblerství.

Současné řešení situace:

Město Bruntál podpořilo realizaci projektů neziskových organizací v oblasti vzdělávání, podporovaného zaměstnávání a dalších aktivit zaměřených na romskou etnickou skupinu žijící ve městě.

Zelená dílna (realizátor o. s. Liga, Bruntál) je moderní pracoviště, které je jedním z prvků budovaného systému odděleného sběru, využití, opětovného použití, recyklace a zpracování elektroodpadu, který je požadován směrnicí Evropské unie 2002/96/ES. V Zelené dílně je v současné době zaměstnáno celkem sedmnáct osob. Šestnáct míst je vyhrazeno pro občany se sníženou schopností pohybu a orientace (OZP), z toho polovinu tvoří lidé z romské etnické skupiny.

Romská pracovní četa (realizátor o. s. Liga, Bruntál). Ve spolupráci s Úřadem práce bylo v roce 2004 rekvalifikováno 9 dlouhodobě nezaměstnaných občanů. Romská pracovní četa v loňském roce opravila celkem 1851m^2 chodníků v Bruntále.

Dříč (realizátor o. s. Liga, Bruntál). V rámci projektu Dříč bylo vytvořeno Centrum sociálně pracovní rehabilitace, které se zabývá problémy dlouhodobě nezaměstnaných osob, které jsou v evidenci úřadu práce déle než 24 měsíců. Centrum pomáhalo řešit problémy těchto lidí, kteří prakticky rezignovali na možnost zaměstnání. Centrum se zabývá problematikou motivace k práci, zpětným získáváním dovedností, pracovních návyků, komunikačních schopností, základního pracovního povědomí.

Sastipen ČR - zdravotně sociální pomocník (realizátor romské středisko DROM, , Brno) Ve správním obvodu Bruntálu zajišťuje projekt Sastipen ČR jedna zdravotně sociální pomocnice. Činnost směřuje ke zmapování situace zdravotního stavu v romských komunitách a prevenci šíření infekčních onemocnění, která se v poslední době v některých lokalitách objevují.

Hodina práce hodina zábavy (realizátor o. s. Kofoedova škola, Bruntál)
Jedná se o možnost, zejména pro mladé nezaměstnané lidi, vydělat si v hodinových blocích jednoduchou nekvalifikovanou prací odměnu dle vlastního výběru a potřeby. Příklady práce: úklid, malování, drobné opravy, práce na zahradě. Příklady odměn: potraviny, drogistické zboží, potravinové stravenky, volné vstupenky na bazén. Odpracované hodiny jsou zaznamenávány do Pracovní karty a odměny jsou vypláceny hned po ukončení pracovního bloku. Vedoucí těchto pracovních aktivit spolupracuje se sociální pracovnicí Kofoedovy školy.

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (realizátor o. s. Open House, Bruntál a o. s. Liga, Bruntál). Poradenská a konzultační činnost v oblasti práce s romskou mládeží v nízkoprahovém zařízení pro děti a mládež. Provoz nízkoprahového centra pro děti a mládež.

3. 1. 2 Krnov (Město Krnov)

Město Krnov má zpracovánu „Strategii pro sociální inkluzi Romů“ ve svém správním obvodu. Zásadním problémem je koncentrace romských rodin

v některých lokalitách. Obec realizuje s pomocí státní dotace opakovaně projekt terénní sociální práce v lokalitách.

Problémové lokality:

- „**Alšova“, „Mánesova“, „Vrchlického“, „Stará“, „Požárníků“, Krnov**

Sociální problémy v lokalitách:

- špatné podmínky obecního bydlení (zastaralý a neudržovaný bytový fond), přeplněnost bytů, které jsou v mnoha případech i hygienicky závadné,
- nerespektování obecných zásad občanského soužití v lokalitách.

Současná řešení problémů:

- terénní sociální práce

3. 1. 3. Rýmařov (Město Rýmařov)

Ve městě žije romská komunita. Město má zaveden institut romského poradce a spolupracuje s neziskovým sektorem (občanské sdružení Společenství Romů na Moravě, Brno (pobočka Rýmařov) v oblasti podpory volnočasových aktivit dětí a mládeže.

3. 2 FRÝDECKO-MÍSTECKO

3. 2. 1 Frýdek-Místek (Město Frýdek-Místek)

Město Frýdek-Místek provozuje volnočasové středisko pro romské děti a mládež, které se převážně zaměřuje na společenský, mravní a citový rozvoj dětí, rozvoj poznávacích procesů, poznatků a řeči a rozvoj praktických návyků a dovedností. Od roku 2003 je na Městském úřadu zaměstnáván poradce pro národnostní menšiny na plný pracovní úvazek a dále jsou zaměstnávány na poloviční pracovní úvazky tři terénní pracovnice, které v úzké spolupráci

s výše zmiňovaným poradcem, pomáhají občanům potřebujícím pomoc.

Problémové lokality:

- **„Míru“, „Vantucha“, „Sokolská“ „Hutní“, „Dlouhá“, „Skautská“, Frýdek-Místek,**

- „**Nová osada“ (Berlín), „Beskydská“, „Bezručova“, Frýdek-Místek** (v těchto lokalitách není sociální vyloučení obyvatel tak markantní)

Sociální problémy v lokalitách:

- nízká sociální a ekonomická úroveň,
- vysoká nezaměstnanost,
- nepříznivé bytové podmínky,
- nízká motivace ke vzdělávání.

Současné řešení problémů:

Jako jeden z hlavních pilířů pomoci romskému etniku ve městě lze spatřovat v aktivní a intenzivní práci s romskou mládeží. Několikaletý projekt **Pramínek**, v rámci kterého je pracováno s mládeží a dětmi, přinesl výsledky. Děti, se kterými se pracovalo, získaly hygienické a sociální návyky, jsou k sobě ohleduplnější, byly u nich částečně odbourány předsudky které měly k majoritní společnosti a její kultuře. Rovněž se zvýšila motivace k seberealizaci, mládež se začala zajímat o studium učebních oborů, aj.

Ve městě Frýdek-Místek působí občanské sdružení Společenství Romů na Moravě o.p.s., které zde má zřízenu **poradenskou kancelář** a v postižené oblasti ”ul. Míru” provozuje **denní centrum** pro děti předškolního věku a komunitní centrum pro děti, mládež i dospělé. Město v této lokalitě zřídilo sportovní hřiště, prádelnu, umývárny, stará se o údržbu bytových domů, je zde zřízeno také městské volnočasové středisko pro děti a mládež.

Volnočasový klub **Nezbeda** (Charita Frýdek-Místek) se zaměřuje na činnost s romskými dětmi a mládeží v Místku. Pořádá s dětmi výlety, v klubu probíhá kulturní, výtvarná a sportovní činnost.

3. 2. 2 Města Frýdlant nad Ostravicí, Jablunkov, Třinec

Ve správních obvodech výše uvedených obcí s rozšířenou působností obyvatelé pocházející z romské etnické skupiny buď vůbec nežijí nebo se jedná o rodiny plně integrované. Problémy v sociální oblasti jsou v těchto obcích minimální.

3. 3 KARVINSKO

3. 3. 1 Karviná (Statutární město Karviná)

Statutární město Karviná zřídilo s účinností od 1. 1. 2003 pracovní místo **sociálního pracovníka pro romskou problematiku.** Jeho náplní práce je poradenství a pomoc obyvatelům v oblasti předcházení sociálnímu vylučování. Orgány města byl ustaven výbor zastupitelstva pro národnostní menšiny. Město má zpracovaný **komunitní plán sociálních služeb**, jehož součástí je poskytování specifických sociálních služeb obyvatelům pocházejícím z romské etnické skupiny.

Problémové lokality:

- **Karviná-Nové Město**

Městská čtvrť na okraji města se zástavbou cihlových domů s menšími byty převážně II. kategorie. Některé z domů a postupně i celé ulice jsou obývány převážně romskými rodinami, většinou s nezletilými dětmi. Počet žijících obyvatel v této lokalitě nelze přesně určit. Rodiny se navzájem znají, mnohdy je spojují příbuzenské svazky. Z příslušníků majority v lokalitě bydlí většinou jen starší občané. Mladí lidé z majoritní společnosti o bydlení v lokalitě nemají zájem, a to i v případě, že dlouhodobě řeší problém s bydlením.

- **„Rudé armády“ („Vagonka“), Karviná-Hranice**

Okrajová část města se zástavbou patrových rodinných domků ve vlastnictví obce. Byty v domcích jsou převážně III. a IV. kategorie, obývají je převážně romské rodiny s nezletilými dětmi. Bydlí zde asi 110 obyvatel pocházejících z romské etnické skupiny, jde o rodiny s velkým počtem nezletilých dětí.

➢ **„Sovinecká“** (tzv. holobyty)**, Karviná-Doly**

Dva dvoupodlažní domy v majetku obce. Byty slouží jako náhradní ubytování nebo provizorní přístřeší rodinám či jednotlivcům, kteří jsou soudně vystěhováni pro neplacení nájemného. Úroveň zdejšího bydlení je velmi nízká. Obyvatelé lokality se často mění, v současnosti zde bydlí pouze dvě romské rodiny. Z důvodu odlehlosti lokality od centra města došlo ke vzniku poměrně uzavřené komunity, ve které se kumulují negativní jevy.

➢ **Ubytovna Průkopník, Karviná-Doly**

Ubytovna i provizorní přístřeší pro neplatiče nájemného vystěhovaných z bytů OKD, a.s.. [10] V současnosti na ubytovně bydlí asi 15 romských rodin s malým počtem dětí. Do budoucna se předpokládá, že počet rodin se sníží pro neúnosné zvyšování nájmu ze strany vlastníka nemovitosti.

Sociální problémy v lokalitách:

- nezaměstnanost, závislost na sociálních dávkách, nevzdělanost,
- nabízené pracovní příležitosti jsou odmítány z důvodu malých výdělků – chybí motivace,
- vysoká míra zadluženosti rodin (spotřebitelské úvěry, půjčky do domu, lichva),
- exekuční tituly i na dávky státní sociální podpory,
- u mládeže a dětí drogová závislost (čichání toluenu), kriminalita mládeže,
- malé zapojení do společenského, sportovního a kulturního dění,
- chybí kladné vzory v rodinách,
- celková neinformovanost nebo nezájem o informace,
- nedostatek náhradního ubytování pro vystěhovávané z majetků města,
- chybí informace v oblasti péče o zdraví, zdravá výživa, registrace občanů u praktických lékařů,
- špatné hygienické podmínky, nepořádek v okolí a společných prostorách.

Současné řešení problému:

[10] Nový název společnosti je RPG Commercial, s.r.o. Divize ubytovací zařízení

Čtvrtým rokem se obec zapojila do projektu Terénní sociální práce a zaměstnává **čtyři terénní pracovníky,** kteří, s přestávkami, pracují ve výše popsaných lokalitách.

Obec poskytla zázemí z**dravotně sociální pomocnici**, která je zaměstnancem romského střediska DROM, Brno.

V roce 2004 začala **Slezská diakonie** spolu s dalšími partnery (jedním z partnerů je statutární město Karviná) realizovat projekt podpořený v rámci iniciativy EQUAL s názvem „**Od osmi do čtyř**". Projekt je zaměřen zejména na práci s lidmi bez domova, a to v oblasti bydlení, vzdělávání a získávání zaměstnání. V roce 2006 Statutární město Karviná poskytlo na realizaci projektu 5 bytů, které byly poskytnuty lidem v obtížných situacích (obyvatelé „holobytů", azylových zařízení).

Centrum sociálních služeb Karviná realizuje projekt **ŠANCE**, jehož cílem je předcházení sociálnímu vyloučení obyvatel a bezdomovectví. Na základě tohoto projektu vzniklo Středisko sociální práce v Karviné-Novém Městě, které kromě vedoucí zaměstnává dva terénní pracovníky. Pro rok 2007 je připravován komplexní projekt terénní sociální práce zahrnující práci terénních sociálních pracovníků a asistentů policie.

Od roku 2004 realizuje občanské sdružení Sdružení Romů Severní Moravy projekt podpořený v rámci iniciativy EQUAL s názvem „**ROMCENTRUM**". Projekt je zaměřen na cílové skupiny nezaměstnaných mužů a žen pocházejících z romské etnické skupiny, děti a mládež a také na občany z majoritní společnosti. V rámci projektu je nabízena široká oblast služeb pro romské občany za účelem zlepšení jejich přístupu na trh práce a překonávání diskriminačních postojů majoritní společnosti. Jedním z partnerů projektu je statutární město Karviná.

Projekt podpořený v rámci iniciativy EQUAL **Tvá budoucnost,** který je realizován Vyšší odbornou školou **DAKOL,** Petrovice u Karviné bylo nově otevřeno **Integrační centrum** v Karviné-Novém Městě, Na Vyhlídce 1440, v budově bývalé mateřské školy. Součástí projektu jsou nové inovativní vzdělávací, kvalifikační a poradenské programy pro nevzdělanou mládež od 15 do 25 let a studenty VŠ a VOŠ bez potřebné odborné praxe.

3. 3. 2 Orlová (Město Orlová)

Město Orlová má od 1. 7. 2004 vytvořeno na městském úřadu pracovní místo „romského poradce“. Současně byl z rozhodnutí zastupitelstva města v roce 2005 ustaven výbor zastupitelstva města pro národnostní menšiny, jehož členem je také zástupce romské komunity.

Problémové lokality:

Nejhustěji jsou romskou komunitou osídleny lokality v Orlové-Porubě. Jde o cihlové, dvoupodlažní domky – bývalé hornické kolonie v majetku OKD, a. s.

- **„Slezská“, „Spojenců“, „kpt. Nálepky“, Orlová-Poruba**

V lokalitě žije cca 600 osob.

- **„Gagarina“, „M. Ryšky“, Orlová-Poruba**

V lokalitě žije cca 100 osob.

- **„Lipová“, „Závodní“, Orlová-Poruba**

V lokalitě žije cca 300 osob.

- **„Záchranářů“**

V lokalitě žije cca 100 osob.

Sociální problémy v lokalitách:

- problémové soužití mezi obyvateli lokalit,
- nízká úroveň bydlení (hygienicky nevhodné, početné rodiny, domy jsou vybydlené).

- **„Kláštení kolonie“, Orlová-Město**

V Orlové-Městě žilo nejvíce obyvatel pocházejících z romské etnické skupiny v lokalitě „Klášterní kolonie“, šlo o bývalé přízemní hornické domky v majetku

OKD, a. s. V průběhu roku 2005 byla kolonie postupně demolována a její obyvatelé se vystěhovali do jiných lokalit (Karviná, Rychvald, Poruba).

Současné řešení problému:

Město se snaží o řešení problému **bezdomovectví**. Samospráva obce poskytuje finanční prostředky na provoz sociálních služeb - pečovatelská služba, azylový dům, domov pro matku a dítě, sociální byty a přístřeší. Z nutnosti byly vytvořeny dva ubytovací přístřešky pro bezdomovce-důchodce. V současné době se přestavuje Domovinka, zařízení PS pro bezdomovce-důchodce na chráněné bydlení.

V Orlové pracuje občanské sdružení **Krok za krokem**, které sdružuje, kromě jiných členů, také asistenty pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním na školách. Sdružení se zaměřuje na mimoškolní práci s dětmi a mládeží.

3. 3. 3 Bohumín (Město Bohumín)

Město Bohumín započalo s komunitním plánováním, v rámci něhož bude ustavena pracovní skupina pro národnostní menšiny.

Problémové lokality:

- „**Louky“, „Drátovenská“, „Petra Cingra“, Bohumín**

Sociální problémy v lokalitách:

- nízká úroveň bydlení (nevyhovující hygienické podmínky),
- vystěhování a hledání náhradního bydlení pro cca 250 obyvatel „Hotelového domu“ v roce 2005.

Ve správním obvodu Města Bohumín žijí obyvatelé pocházející z romské etnické skupiny ještě v obci **Rychvald.**

- **kolonie „Václav“, Rychvald**

Jde o bývalou hornickou kolonii v majetku OKD, a. s. V lokalitě žije početná romská komunita. Problémem v lokalitě jsou konflikty v soužití starousedlých romských obyvatel a nově přistěhovavších se rodin z jiných míst v kraji („Klášterní kolonie“, Orlová-Město).

Současné řešení problému:

Město podporuje práci s obyvateli v lokalitách, především s dětmi a mládeží formou budování nízkoprahových komunitních center v lokalitě „Petra Cingra“ a v lokalitě „Drátovenská“ (provozovatel Slezská Diakonie). Ve městě pracuje také občanské sdružení Dialog sousedů, které se podílí na provozu komunitního centra v lokalitě „Petra Cingra“.

3. 3. 4 Havířov (Statutární město Havířov)

Problémové lokality:

- **Havířov – Suchá, ul. Nový svět**
- **Havířov – Šumbark**
- **obec Horní Suchá**

V těchto lokalitách je vyšší koncentrace obyvatel příslušejících k romské etnické skupině. Jedná se o starší bytovou zástavbu (většinou dvoupodlažní cihlové domy).

Sociální problémy v lokalitách:

- vysoký počet rodin pobírajících sociální dávky,
  - vysoká nezaměstnanost,
  - vzrůstající trestná činnost u dětí a mládeže,
  - bezdomovectví.

Současné řešení problémů:

Statutární město Havířov každoročně finančně podporuje neziskové organizace, které se ve své činnosti zaměřují především na práci s dětmi a mládeží. Z rozpočtu města je rovněž podporována činnost občanského sdružení Armáda spásy, která provozuje na území města Azylový dům pro muže, Noclehárnu pro muže a Dům pro matky s dětmi.

3. 3. 5 Český Těšín (Město Český Těšín)

Ve správním obvodu výše uvedené obce s rozšířenou působností žije relativně malá skupina většinou starousedlých, integrovaných obyvatel pocházejících z romské etnické skupiny.

3. 4 NOVOJIČÍNSKO

3. 4. 1 Nový Jičín (Město Nový Jičín)

V Novém Jičíně žije nepočetná skupina starousedlých obyvatel pocházejících z romské etnické skupiny a početnější skupina později přistěhovalých (v 70-tých letech), (přibližně 600-800 obyvatel).

Problémové lokality:

- **„Dolní Brána“, „Vančurova“, „Suvorovova“ , „Žižkova“, Nový Jičín**

Několik rodin žije v lokalitě sídliště Loučka a v bytech nízkého standardu pro neplatiče nájemného. V přilehlých obcích správního obvodu se zdržuje pouze několik romských rodin.

Sociální problémy v lokalitách:

- soužití obyvatel lokality,
- vysoká míra nezaměstnanosti u lidí v produktivním věku,
- závislost obyvatel na sociálním systému podpory,
- vycestování rodin do Velké Británie (až 50%).

Současné řešení problému:

Město podporuje činnost místních neziskových organizací pracujících zejména s dětmi a mládeží z lokality (provozovatel občanské sdružení Společenství Romů na Moravě, Brno (pobočka Nový Jičín). Město se aktivně zapojilo do krajského projektu TERNE ČHAVE.

3. 4. 2 Kopřivnice (Město Kopřivnice)

Ve spravovaném území žije cca 400 obyvatel pocházejících z romské etnické skupiny z toho cca 200 do 15 let. Nejvíce Rómů žije v **Kopřivnici** (cca 250), dále pak v **Příboře** (cca 140), **Štramberku** a **Ženklavě**. V ostatních spádových obcích obyvatelé pocházející z romské etnické skupiny nežijí.

Problémové lokality:

Kopřivnice

- **„Horní“** blok tří dvoupodlažních domů s cca 18 jednopokojovými byty na jedné ulici - cca 50 osob celkem z toho cca 30 Romů
- **„Francouzská“** blok dvou vchodů se 128 byty celkem ve velkém sídlišti - cca 5000 v celém sídlišti, 400 ve dvou vchodech, z toho cca 100 Romů

Příbor

- Dům s ubytovnou a byty na **Jičínské ulice** - cca 65 osob z toho cca 35 Romů

3. 4. 3 Města Bílovec a Odry

Ve správním obvodu výše uvedených obcí s rozšířenou působností žije romská komunita. Obě obce mají ustavenu funkci romského poradce na městském úřadu.

3. 4. 4 Město Frenštát pod Radhoštěm

Ve správním obvodu výše uvedené obce s rozšířenou působností obyvatelé pocházející z romské etnické skupiny nežijí.

3. 5. OPAVSKO

3. 5. 1 Opava (Statutární město Opava)

V Opavě je nejvíce obyvatel pocházejících z romské etnické skupiny na jednom místě koncentrováno v městských či komerčních ubytovnách. Město Opava zřizuje tři ubytovny, kde žijí převážně obyvatelé pocházející z romských komunit. Město začalo připravovat komunitní plán, jehož jedna pracovní skupina bude zaměřena na národnostní menšiny. Předpokládá se, že v rámci komunitního plánu bude zpracován také koncept sociálního bydlení ve městě.

Problémové lokality:

- **„Rybářská“, „Sadová“, „Jánská“**

V těchto lokalitách žijí obyvatelé v domech, ve kterých si koupili byty nebo mají uzavřené legální nájemní smlouvy s majiteli domů.

Sociální problémy v lokalitách:

- ztráta trvalého domova (privatizace bytového fondu v Opavě) a hledání náhradního bydlení (ubytovny, azylové domy)

- **Ubytovna - „U Cukrovaru“**, Opava - Kateřinky

- **Ubytovna** –Milostovice

- **Ubytovna** - Komárov

Provozovatelem těchto tří ubytoven je město. Řádově zde bydlí cca 60 rodin. Obyvatelé ubytoven přišli o trvalé bydlení v důsledku povodní nebo přistoupili na nevýhodné smluvní podmínky nájmu (krátkodobé nájemní smlouvy), navržené, někdy za finanční náhradu, soukromými majiteli nemovitostí, ve kterých bydleli.

- **Ubytovna – Jánská ulice**

Jedná se o komerční ubytovnu, kde je umístěno cca 55 rodin.

Pro bezdomovce jsou v Opavě zřízeny azylové domy, které provozuje Armáda spásy a organizace, které poskytují sociální služby, např. Charita Opava. Město podporuje činnost těchto zařízení přímo z rozpočtu města nebo formou dotačních programů a grantů.

- **Azylový dům pro matky s dětmi, Rybářská 86, Opava**
- **Azylový dům pro muže, Nákladní 24, Opava**

Současné řešení problému:

Město dále podporuje občanská sdružení v rámci vyhlašovaných dotačních programů a grantů, spolupracuje se školami, je dotována především mimoškolní činnost. Ve spolupráci s úřadem práce se snaží městský úřad umísťovat obyvatele pocházející z romské etnické skupiny do rekvalifikačních kurzů. V roce 2006 se městský úřad pokusí, prostřednictvím romského poradce získat příslušníka romské etnické skupiny pro práci u Městské policie v Opavě.

3. 5. 2 Vítkov (Město Vítkov)

Ve správním obvodu výše uvedené obce s rozšířenou působností žije poměrně početná skupina obyvatel pocházejících z romské etnické skupiny, a to přímo ve Vítkově a v Budišově nad Budišovkou.

Ve Vítkově je ustavena funkce romského poradce na městském úřadě. V Budišově nad Budišovkou začala samospráva využívat dotační program terénní sociální práce a zaměstnává druhým rokem terénního sociálního pracovníka na plný pracovní úvazek.

3. 5. 3 Města Hlučín a Kravaře

Ve správních obvodech výše uvedených obcí s rozšířenou působností obyvatelé pocházející z romské etnické skupiny buď vůbec nežijí nebo se jedná o rodiny plně integrované. Problémy v sociální oblasti jsou v těchto obcích minimální.

3. 6 OSTRAVA (Statutární město Ostrava)

Na území Statutárního města Ostravy žije pravděpodobně nejpočetnější část romského osídlení v kraji. Institut „romského poradce" byl zřízen, z rozhodnutí samosprávných orgánů, na Magistrátu města Ostravy již v roce 1999.
V roce 2004 začalo město zpracovávat komunitní plán jehož součástí jsou také opatření vedoucí k integraci romské etnické skupiny do společnosti.

Problémové lokality:

- Městská část Moravská Ostrava a Přívoz – **lokalita „zadní Přívoz"**
- Městská část Vítkovice – **„Sirotčí", „Erbenova", „Nerudova", „Štramberská"**
- Městská část Mariánské Hory – **„Železná", Bedřiška"**
- Městská část Ostrava-Jih – **komerční ubytovny „Metalurg", „Vista", „Vítek", „Hlubina"**
- Městská část Radvanice a Bartovice – **„Trnkovecká", „Lipina"**
- Městská část Slezská Ostrava – **„Hrušov", „Liščina"**
- Městská část Ostrava-Poruba – **„Dělnická"**

Sociální problémy v lokalitách:

- vysoký počet „problémových" lokalit,

- problémy ve spolužití obyvatel lokalit,
- bezdomovectví,
- lichva,
- kriminalita dětí a mladistvých z lokalit,
- nezaměstnanost,
- závislost na systému státní sociální podpory,
- neuspokojivý zdravotní stav obyvatel lokalit.

Současné řešení problému:

V průběhu posledních šesti let byla přímo z rozhodnutí zastupitelstva města nebo s finanční podporou města realizována celá řada projektů napomáhajících integraci romských obyvatel do většinové společnosti:

- terénní sociální práce (od roku 2002),
- vytváření zázemí pro realizaci projektu „Sastipen ČR – zdravotně sociální pomocník ve vyloučených lokalitách“ (Zdraví),
- podpora neziskových organizací poskytujících specifické sociální služby ve vyloučených lokalitách.

Významná je také aktivita neziskového sektoru v oblasti poskytování specifických sociálních služeb.

- projekt **„Vesničky soužití“** – realizátoři občanské sdružení Vzájemné soužití, Ostrava a Diecézní charita ostravsko-opavská,
- projekt **„Komplexní komunitní program pro obyvatele zadního Přívozu přímo ohrožené sociální exkluzí“** – realizátor občanské sdružení Společně-Jekhetane, Ostrava,
- projekt **„Komunitní centrum Vista“** – realizátor občanské sdružení Společenství Romů na Moravě, Brno (pobočka Ostrava),
- projekt podporovaného bydlení s doprovodným sociálním programem – realizátor občanské sdružení Centrom, Ostrava a Statutární město Ostrava Městský obvod Vítkovice

a další projekty.

4. CHARAKTERISTIKA PROBLÉMŮ PROVÁZEJÍCÍCH SOCIÁLNÍ EXKLUZI

4. 1 Problém prostorové izolace

Prostorově izolované lokality vznikaly v Moravskoslezském kraji v průběhu několika posledních desítek let kombinací následujících způsobů kumulace romského obyvatelstva:

- samovolným sestěhováváním romských rodin za účelem získání levnějšího bydlení,
- cíleným sestěhováváním romských rodin podle rodových sounáležitostí za účelem ochrany a rodinné solidarity,
- cíleným sestěhováváním občanů podle určitých kritérií rozhodnutím obcí v samostatné působnosti (dlužníci, neplatiči, tzv. „nepřizpůsobiví občané“, apod).

Sestěhováváním romských rodin do konkrétních lokalit došlo k situaci, kdy naprostou většinu obyvatel těchto lokalit tvoří romské rodiny, v menšině tu žijí lidé z majority v produktivním věku a starousedlíci, většinou penzisté. Sociální problémy, se kterými se potýká naprostá většina obyvatel žijících v lokalitách, ovlivňují životní prostředí i společné soužití lidí zde žijících.

4. 2 Ztráta trvalého domova

Problém ztráty trvalého domova lze krátce charakterizovat jako tzv. **nové bezdomovectví a „DOMINO efekt“** a je spojený se zadlužením.

Rodiny, které dluží značné částky na nájmech v bytech, jejichž vlastníkem je obec, případně jiný subjekt, jsou vystěhovávány na ulici bez náhrady bydlení nebo jen s náhradou typu přechodného ubytování (ubytovny). Dlužné částky na nájmech včetně penále z prodlení jsou často tak vysoké, že rodina, kde nikdo nepracuje není schopna dluh splatit, proto se o splácení ani nepokouší, a tak si vlastně uzavírá možnost znovu získat v obci legálně bydlení.

Protože lidé z romských komunit nepřemýšlejí do budoucnosti, neplánují a tudíž ani nepředcházejí problémům, dostávají se do situací, kdy jsou „natvrdo“

vystaveni situaci soudního vystěhování mnohem častěji než jiní lidé. Jedinou možností pro početné rodiny je nastěhovat se do bytu k příbuzným nebo známým, kteří je většinou, z rodinné solidarity, neodmítnou. Problém se tím ale neřeší, protože příbuzní např. také neplatí nájem a je jen otázkou času, kdy se bez trvalého domova ocitnou, tentokrát rodiny dvě (tzv. DOMINO efekt).

Romské rodiny obývají většinou malometrážní byty nižší kategorie ve vyloučených lokalitách. Kumulací velkého počtu uživatelů bytu dochází k postupnému „vybydlování" a ke zhoršování hygienických podmínek, s čímž souvisí i plošné zhoršování zdravotního stavu obyvatel, zejména dětí. Kromě jiných problémů je ohrožena pravidelná lékařská péče o novorozence a kojence. Ztráta trvalého domova se odráží v nepravidelné školní docházce, ve zvýšeném výskytu drobné kriminality dětí a mladistvých a dalších sociálně patologických jevech.

V kraji neexistuje centrální ani lokální systém přiměřeného sociálního bydlení (kromě „holobytů" budovaných některými obcemi). V mnoha případech je ztráta trvalého domova, bez možnosti rodin získat přiměřené sociální bydlení, důvodem pro vydání soudního rozhodnutí o nařízení ústavní výchovy a odebrání dětí z rodinné péče.

4. 3 Další negativní jevy spojené se životem v prostorově izolovaných lokalitách

4. 3. 1 Kriminalita, drogové závislosti a rasově motivované trestné činy

Řešení problematiky sociálně vyloučených komunit je velmi aktuální s ohledem

na kriminogenní faktory ohrožující nejen romskou komunitu, ale i většinovou společnost, ve které tato komunita žije.

V této souvislosti můžeme hovořit o třech dimenzích bezpečnostních rizik zaměřených na sociálně vyloučené komunity:

- trestná činnost která vzniká uvnitř komunity. Zde jde především o lichvu, mravnostní delikty jako je prostituce, či ohrožení výchovy mládeže, nealkoholová toxikománie, nebo dokonce obchodování s lidmi,

- trestná činnost, kterou lidé z komunity páchají vůči většinové společnosti – krádeže, loupeže, podvody, rasově motivované útoky. Nelze pominout ani problematiku společného soužití – obtěžování hlukem, odpadky a podobně,

- trestná činnost, kterou majoritní společnost páchá vůči komunitě – jde zejména o rasově motivované útoky.

V rámci hledání řešení k potírání trestného činu **lichvy** bylo v Moravskoslezském kraji poprvé využito modelu **„asistentů policie pro potírání lichvy“** v sociálně vyloučených komunitách, a to v rámci realizace projektu Občanského sdružení Vzájemné soužití, Ostrava.

Od roku 2002 do současnosti bylo Policií ČR (Městské ředitelství Policie ČR v Ostravě) prověřováno **47** případů z toho **29** případů v rámci trestních spisů. Bohužel, jen ve čtyřech případech se podařilo sdělit obvinění konkrétním pachatelům. Tři případy byly již odsouzeny, jeden je ještě v soudním řízení. V rámci ostatních okresů v rámci kraje se podařilo Policii ČR realizovat soudně dalších pět případů. Poměrně malá úspěšnost trestání lichvy v rámci kraje je způsobena velmi obtížným dokazováním. Z praxe Policie ČR v Moravskoslezském kraji vyplývá, že společenská nebezpečnost lichvy, zejména v sociálně vyloučených komunitách je výrazná.

V současné době jsou osoby žijící zejména v sociálně vyloučených lokalitách ohroženy dalším nebezpečím, a to **zadlužeností** a následnými exekucemi nařízenými v souvislosti s neplněním smluvních podmínek, ke kterým se zavázaly v kontaktu s legálním i nelegálním podomním obchodem s různými nabídkami produktů a služeb (např. mobilní telefony). Během nařízené exekuce jsou takto postiženým osobám zablokovány finanční prostředky na bankovním účtu, a to bez rozdílu, zda pocházejí z dávek státní sociální podpory, či zda se jedná o přídavky na děti. V lepším případě je exekuce zaměřená jen na dávku státní sociální podpory. V konečném důsledku i rodiny s několika dětmi zůstávají bez prostředků nutných k pokrytí základních životních potřeb.

Dalším problémem je eskalace **úvěrových podvodů**, kterými pachatelé poměrně jednoduchým a rychlým způsobem získávají značné finanční

prostředky od finančních ústavů. Pachatelé si většinou vůbec neuvědomí následky v podobě trestního postihu a následné exekuce. Celé rodiny se tak dostávají do existenční nouze. *(V roce 2005 bylo kriminalisty Severomoravské správy Policie ČR šetřeno celkem 3. 169 případů úvěrových podvodů, tento počet v průběhu roku 2006 v porovnáním s rokem 2005 průměrně vzrostl o 222,46%, celková škoda činí Kč 5 485 102).*[11]

Z patologických závislostí je v romských komunitách v rámci kraje nejvýraznější **gamblerství** (výherní automaty), ze závislostí na omamných látkách je to zejména čichání toluenu, který je levný a prakticky volně dostupný. V komunitách se začíná prudce zvyšovat spotřeba pervitinu a heroinu. Tvrdé drogy byly ještě před několika lety výsadou nepočetné skupiny Olašských Romů, dnes zaznamenáváme jejich častý výskyt mezi mladými obyvateli vyloučených lokalit, kde olašská komunita nežije.

Strategie protidrogové politiky Moravskoslezského kraje na období 2005-2009 reaguje také na otázky spojené s užíváním drog v romské etnické skupině a stanovuje konkrétní cíle směřující k jejich řešení. V oblasti harm-reduction, tedy aktivit vedoucích k minimalizaci rizik spojených s užíváním návykových látek, si mj. klade za cíl podporovat kvalitní programy zaměřené na práci s uživateli drog z romské komunity.

V oblasti drogové závislosti mezi členy romského etnika by měla strategie sledovat možné kroky vedoucí ke zmapování drogové scény, vymezit způsoby a formy odpovídající a **účinné primární prevence**, položit základy pro rozšíření služeb protidrogové prevence zacílené na skupinu uživatelů návykových látek z romské komunity a zakotvit možnosti finanční podpory pro stávající programy.

V Moravskoslezském kraji je dlouhodobě průměrně nejvyšší četnost páchání rasově motivovaných trestných činů v České republice. V roce 2005 bylo šetřeno na území kraje **52** rasově motivovaných trestných činů. *(Zdroj viz pozn.: č. 11)*

4. 4 Úroveň vzdělání

Z odhadů romských poradců vyplývá, že významná část příslušníků romské etnické skupiny v kraji tvoří absolventi bývalých „zvláštních škol“ nebo lidé, kteří nedokončili základní vzdělání. Většina lidí z romské komunity

[11] Uváděná čísla jsou plošná a nevztahují se jen k pachatelům pocházejícím z romské etnické skupiny. Zdroj „Informace Policie ČR o situaci v oblasti rasově motivovaných trestných činů spáchaných v ČR za rok 2005“

v produktivním věku žijících v kraji je nekvalifikovaných a tedy s největší pravděpodobností bez možnosti získat zaměstnání.

Postoj romských rodin ke vzdělání jako k životní hodnotě je stále problematický
a pravděpodobně jen menší část romské komunity žijící na území kraje vnímá vzdělání jako nutnou výbavu k „přežití“ v současném světě. Tento postoj
je definován historickým vývojem, tradicemi, sociální zkušeností a sociálním postavením romských komunit. Způsob života v romské rodině vede
u jednotlivce ke ztrátě pocitu zodpovědnosti za svůj život, což je v rozporu
s pocitem tíhy zodpovědnosti za sebe sama, který je nosným principem evropské kultury. Kolektivní rozhodování a zodpovědnost v romské rodině vede k tomu, že jednotlivec nemá potřebu jakékoli vlastní individuální životní ambice,
a to velmi citelně poznamenává školní práci a budoucí profesionální orientaci. Specifický způsob výchovy dětí v romských rodinách odpovídá způsobu života v těžkých sociálních podmínkách a samozřejmě ovlivňuje budoucí míru vzdělanosti dětí z těchto rodin pocházejících.

4. 5 Úroveň zdraví

Závažné zdravotní problémy o rozsahu epidemie se vyskytly v roce 2003
ve třech vyloučených lokalitách s většinou romských obyvatel. Jednalo
se o epidemii úplavice v lokalitě „Vagonka“ a v holobytech v lokalitě „Sovinecká“ v Karviné a dále o epidemii žloutenky v lokalitě „Klášterní kolonie“ v Orlové. Romští poradci se často setkávají se zvýšeným výskytem chronických onemocnění dýchacích cest, kožních onemocnění, vrozených vývojových vad i ojedinělým výskem TBC mezi obyvateli prostorově izolovaných lokalit.

Nově vznikajícím problémem je zvětšující se skupina dospělých osob z romských komunit, kteří nejsou v péči žádného všeobecného lékaře
a pokud o tuto usilují, bývají lékaři odmítáni, údajně z důvodu naplněnosti kapacity lékařské ambulance.

4. 6 NEZAMĚSTNANOST

Průměrná míra nezaměstnanosti v kraji je v současnosti **14,33%.** Počet evidovaných uchazečů o zaměstnání je **96 039** *(údaje z roku 2006)*. Jakou část z tohoto počtu nezaměstnaných tvoří právě příslušníci romských komunit nelze statisticky vysledovat, je však zřejmé, že právě oni jsou nejhůře uplatnitelnou skupinou na trhu práce. V praxi jde o celé rodiny jejichž jediným pravidelným příjmem jsou různé dávky ze systému státní sociální podpory.

5. SWOT ANALÝZA

Silné stránky	Slabé stránky

➢ existence sociálních služeb zaměřených na práci s romským etnikem ➢ existence služeb protidrogové prevence zaměřených na práci s romským etnikem ➢ odborníci řešící zároveň oblast romské problematiky i protidrogové prevence ➢ existence krajských koncepčních materiálů: Koncepce sociálních služeb v Moravskoslezském kraji, Strategie protidrogové politiky, Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy MSK 2006 ➢ koncepcí deklarovaná podpora procesu komunitního plánování obcí ➢ existence systému komunitního plánování v některých obcích v kraji (pracovní skupiny zaměřené na etnické menšiny nebo na romské etnikum) ➢ připravenost řady subjektů ke spolupráci (MSK, některé obce, školy, Policie ČR, NNO) ➢ existující dílčí zdroje pro financování služeb zaměřených na práci s romským etnikem i služeb protidrogové prevence zaměřených také na práci s romským etnikem ➢ příprava nových zdrojů pro financování služeb zaměřených na práci s romským etnikem (IOP a ROP na léta 2007-2013) ➢ realizace projektů v oblasti řešení problematiky různými subjekty v rámci kraje	➢ malý počet komunitně plánujících obcí ➢ nedostatečná informovanost odborné i laické veřejnosti o podstatě problémů cílové skupiny ➢ nízká erudovanost odborníků pracujících s romskou etnickou skupinou (učitelů, sociálních pracovníků, úředníků a dalších profesionálů) z oblasti multikulturality, kulturologie či romistiky ➢ nejednotnost deklarovaných potřeb cílové skupiny ➢ nedostatek poskytovatelů služeb z řad cílové skupiny ➢ problematická profesionalizace romských a proromských NNO poskytujících specifické sociální služby ➢ malá informovanost cílové skupiny o možnostech využívání služeb ➢ neexistující systém „osvěty“ o jiných způsobech života dovnitř romských komunit ➢ problém zajištění trvalého finančního krytí provozu realizovaných sociálních služeb zaměřených na práci s romským etnikem ➢ neexistující síť přiměřeného sociálního bydlení

Příležitosti	Hrozby
➢ zvyšování informovanosti odborné i laické veřejnosti o problémech cílové skupiny, jejich příčinách a možných důsledcích ➢ zvyšování informovanosti cílové skupiny o možnostech využívání služeb a „osvěta“ ➢ vzdělávání úředníků samospráv a dalších profesionálů v záležitostech romského etnika ➢ motivování zastupitelů lokálních samospráv ke hledání optimálních způsobů řešení současné situace ➢ motivování příslušníků romského etnika k zapojení se do řešení problémů v lokalitách ➢ motivování zástupců romského etnika k jasné formulaci potřeb cílové skupiny ➢ zapojení zástupců romského etnika do procesu komunitního plánování v obcích ➢ motivování stávajících poskytovatelů služeb k rozšíření služeb a jejich zacílení na romské etnikum ➢ hledání cest k zajištění financování těchto služeb	➢ přijímání rozhodnutí na základě politických postojů, bez ohledu na odborná stanoviska, ➢ působení neodborníků v oblasti poskytování sociálních služeb pro cílovou skupinu ➢ eskalace averze a nedůvěry majoritní veřejnosti vůči příslušníkům romského etnika ➢ nezájem cílové skupiny o spolupráci se subjekty poskytujícími služby ➢ zvyšující se počet prostorově izolovaných lokalit v kraji ➢ zvyšující se počet rasově motivovaných trestných činů v kraji ➢ zvyšující se počet rodin bez trvalého domova ➢ nebezpečí vzniku kriminálních gangů dětí a mladistvých ve vyloučených lokalitách ➢ zvýšený výskyt kriminality ve vyloučených lokalitách ➢ neúměrné zvyšování zátěže systému sociální podpory

III. STRATEGICKÁ ČÁST

1. VÝCHODISKA, VIZE A CÍLE STRATEGIE INTEGRACE ROMSKÉ KOMUNITY MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

1. 1 Východiska

Řešení problému sociální exkluze obyvatel v Moravskoslezském kraji je především v kompetenci obcí, na jejichž území příslušníci vyloučených komunit žijí. Vzhledem ke skutečnosti, že rozložení osídlení příslušníků romské etnické skupiny v kraji není stejnoměrné, je také výskyt problémů v rámci kraje různý. Některé obce v kraji nemají žádnou potřebu řešit problém sociálního vyloučení příslušníků romské etnické skupiny, protože v jejich správním území žádní nežijí a naopak existují obce, v jejichž správním obvodu je jedna i více prostorově vyloučených lokalit, obývaných především příslušníky romské etnické skupiny (viz část II. oddíl 3).

Při hledání cest, jak řešit v kraji optimálně problém sociálního vyloučení je účelné navázat na vládní dokument „Koncepce romské integrace“ a vycházet z kombinace tří hledisek (principů), vzájemně se doplňujících:

- **princip lidskoprávní**
- **princip národnostní**
- **princip sociálně-etnický**

Řešit problematiku pouze na základě principu lidskoprávního je v zásadě správné. Tento princip však nezohledňuje vždy specifický handicap spočívající ve stylu život „romipen“ a marginalizace vyplývající z tohoto stylu života. Současně se zhoršující se sociální situací, zejména v obcích, kde zastoupení obyvatel příslušejících k romské etnické skupině je výrazné a v prostorově vyloučených lokalitách, jsou nástrojem uplatňování lidskoprávního principu i represivní opatření, jejichž důsledkem však většinou nebývá vyřešení problému, ale pouze jeho vytlačení do jiné lokality.

Z krajské perspektivy se jeví represivní tlak na problémovou skupinu obyvatel, bez koncepčního a vyváženého uplatňování podpůrných prvků vedoucích k dosažení rovných šancí příslušníků romských komunit, jako neefektivní nástroj řešení současné neuspokojivé sociální situace části obyvatel v některých oblastech kraje.

Přistupovat k problému jen z principu národnostního se jeví jako neefektivní a zbytečné pro zanedbatelné procento obyvatel kraje hlásících se k romské národnosti. Řešení problému z principu sociálně-etnického je zatím obtížně obhajitelné pro nedostatek relevantních statistických údajů. K odstranění těchto obtíží by podle názoru předkladatelů mohla přispět „Analýza sociálně vyloučených romských lokalit (komunit) a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti“, která je v současnosti zpracovávána pro Ministerstvo práce a sociálních věcí. Lze předpokládat, že tato analýza přispěje k získání relevantních a aktuálních informací o stavu sociálního vyloučení v Moravskoslezském kraji.

Odkládání koncepčního řešení sociální exkluze a její prevence může v blízké budoucnosti přinést eskalaci sociálních problémů, rozšiřování prostorově izolovaných lokalit, nárůst kriminality, zvyšující se počet lidí v produktivním věku bez vyššího vzdělání a kvalifikace, kteří se stávají prakticky nezaměstnatelnými, což vše ve svých důsledcích vede k **neúměrnému zatěžování sociálního systému**.

1. 2 Vize, cíle a opatření

Při formulování cílů Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2006-2009 je vycházeno z uvedené SWOT analýzy a z konkrétních příčin a důsledků problémů v jednotlivých lokalitách. Navrhované strategické cíle se opírají o vládní koncepční dokumenty vydané k problematice[12] a o legislativní rámec určující možnosti působení kraje v dané oblasti. [13]

Z předchozích kapitol je zřejmé, že integrace příslušníků romských komunit, kde problémy zasahují do všech oblastí života této skupiny obyvatel, je **interdisciplinární** a má jednoznačně meziresortní charakter. Nemá-li být formální, musí být realizována za součinnosti samosprávných orgánů i orgánů

[12] viz kapitola V. Zdroje informací

[13] § 1 odst 4 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
§ 6 odst 7 zákona č. 273/2001 Sb, o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zajišťujících výkon státní správy na všech úrovních v rámci kraje, škol a školských zařízení, nestátních neziskových organizací a dalších potenciálních aktérů. Předpokladem je přijetí obecného konsensu, že se jedná o oblast, kterou je třeba řešit.

Obecným, hlavním cílem (vizí) strategie je:

Zastavení prohlubování sociálního vyloučení příslušníků romské etnické skupiny a nastarto

S ohledem na šíři vytyčeného obecného hlavního cíle může kraj na jeho naplňování participovat v roli:

- **iniciační** – jako navrhovatel opatření podmiňujících naplnění obecného cíle,
- **koordinační** – jako koordinátor procesů a aktivit vedoucích k naplnění obecného cíle,
- **realizační** – jako realizátor vlastních projektů zaměřených k naplnění obecného cíle.

Z pohledu těchto možných rolí jsou navrhovány následující specifické cíle strategie.

Specifickými cíli strategie jsou:

1. **Zmírnění současných důsledků sociální exkluze v kraji**
2. **Efektivní prevence sociální exkluze v kraji**
3. **Koordinace aktivit a subjektů podílejících se na řešení problematiky romské integrace**
4. **Zlepšení současných podmínek v oblasti vzdělávání a rovného přístupu ke vzdělávání**

Opatření k dosažení specifických cílů jsou formulována v akčním plánu strategie s ohledem na podmínku reálnosti a uskutečnitelnosti, efektivity a měřitelnosti výstupů. Akční plán strategie je zpracován na období 2006-2009, obsahuje jednotlivá opatření k dosažení specifických cílů, které jsou rozpracovány
do podoby konkrétních aktivit a úkolů, včetně časového harmonogramu jejich plnění.

Akční plán bude každoročně vyhodnocován v podobě zprávy o naplňování cílů strategie. Poprvé bude zpráva zpracována v roce 2007. Výstupy z této zprávy budou podkladem pro evaluaci akčního plánu. V roce 2009 bude vyhodnocena Strategie romské integrace v Moravskoslezském kraji na období 2006-2009.

Opatření k jednotlivým cílům strategie jsou:

1. **1 Podpora a iniciace aktivit vedoucích ke zmírňování sociálního vylučování příslušníků romských komunit v oblasti bydlení, vzdělávání, zaměstnávání a zdraví**
2. **1 Nástroje k předcházení sociálnímu vylučování příslušníků romských komunit v kraji**
3. **1 Efektivní spolupráce subjektů podílejících se na řešení problematiky romské integrace v kraji**
3. **2 Periodické vyhodnocování naplňování cílů Strategie romské integrace**
3. **3 Pozitivní medializace uskutečňovaných aktivit v rámci naplňování Strategie romské integrace v kraji**
4. **1 Podpora integrace romských žáků do majoritních školních kolektivů**

Předpokladem úspěšného naplňování opatření k jednotlivým cílům strategie je aktivní odborná spolupráce a součinnost kompetentních zaměstnanců odvětvových odborů krajského úřadu, a to zejména mezi:

a) krajským koordinátorem pro romské záležitosti (KP)
b) krajským školským koordinátorem preventivních aktivit (ŠMS)
c) krajským protidrogovým koordinátorem (SOC)
d) oddělením sociálních služeb odboru sociálních věcí (SOC)
e) oddělením projektového řízení odboru regionálního rozvoje (RER)
f) oddělením rozvoje vzdělávání a oddělením mládeže a sportu odboru školství, mládeže a sportu (ŠMS)

2. AKČNÍ PLÁN STRATEGIE INTEGRACE ROMSKÉ KOMUNITY MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE NA OBDOBÍ 2006-2009

2. 1 Opatření a aktivity k dosažení cílů strategie

2. 1. 1 Specifický cíl 1) Zmírnění současných důsledků sociální exkluze v kraji

Opatření 1 k cíli 1) **Podpora a iniciace aktivit vedoucích ke zmírňování sociálního vylučování příslušníků romských komunit v oblasti bydlení, vzdělávání, zaměstnávání a zdraví**

Aktivita a) Finanční podpora kvalitních lokálních projektů realizovaných obcemi a organizacemi v rámci kraje v oblasti řešení problémů spojených se zmírňováním sociálního vylučování příslušníků romských komunit v oblasti vzdělávání, zaměstnávání, bydlení a zdraví.

Iniciační role kraje v oblasti **cíle 1** může být naplněna motivováním obcí a organizací v rámci kraje k řešení současného stavu sociální exkluze příslušníků romských komunit formou „pilotních" projektů (např. bydlení s doprovodným sociálním programem, projekty rané péče o děti se sociálním znevýhodněním, integrační projekty škol, projekty podporovaného zaměstnávání dlouhodobě nezaměstnaných, apod.). Některá z uvedených témat jsou již řešena v dosud vyhlašovaných krajských dotačních programech administrovaných odborem sociálních věcí a odborem školství, mládeže a sportu. V této aktivitě jde o to, cíleně podpořit projekty zaměřené explicitně na cílovou skupinu příslušníků romských komunit v kraji.

Podmínkou pro uskutečnění **aktivity a)** je využití finančních prostředků ESF z Operačního programu „Lidské zdroje a zaměstnanost" na léta 2007-2013,

Priorita 3: Sociální integrace a rovné příležitosti, Oblast podpory 3. 1 Podpora sociální integrace formou krajského **grantového schématu** zaměřeného do oblasti poskytování sociálních služeb a dalších nástrojů, které vedou k sociálnímu začleňování cílových skupin osob a k prevenci jejich sociálního vyloučení s pracovním názvem „Program podpory integrace romských komunit v Moravskoslezském kraji“, který bude administrován jedním odborem krajského úřadu. [14]

Termín realizace: od 2007
Náklady na realizaci: Finanční krytí ze zdrojů ESF. Eventuální požadavek finanční spoluúčasti z krajského rozpočtu dle konkrétních podmínek uvedeného Operačního programu. Uvolňování finančních prostředků na realizaci opatření bude závislé na úspěšnosti žádosti podané do Operačního programu „Lidské zdroje a zaměstnanost“ a na schválení přijetí finanční podpory zastupitelstvem kraje. Realizace grantového schématu si vyžádá 1 nový pracovní úvazek zaměstnance krajského úřadu s předpokladem využití stávajících zaměstnanců.
Zodpovídá: krajský úřad – určený odbor
Ukazatel: Počet podpořený projektů.
Počet úspěšně realizovaných projektů.

Aktivita b) Realizace krajských projektů v oblasti zmírňování sociálního vylučování.

Iniciační role kraje v oblasti **cíle 1** je od května 2006 naplňována realizací krajského projektu TERNE ČHAVE (Mladí lidé) - projekt vzdělávání odborných pracovníků center pro rozvoj funkční gramotnosti romské mládeže“.

Termín realizace: 1. 5. 2006 – 30. 4. 2008
Náklady na realizaci: Kč 4.127.600,-- (dotace ESF)
Zodpovídá: RER ve spolupráci s KP
Ukazatel: Vyhodnocení úspěšnosti projektu dle závazných identifikátorů uvedených v rozhodnutí o poskytnutí dotace.

[1] [4] Vytvoření samostatného dotačního programu (grantového schématu) na podporu integrace romských komunit je doporučováno Usnesením vlády ČR č. 689 ze dne 7. 6. 2006

2. 1. 2 Specifický cíl 2) Efektivní prevence sociální exkluze

Opatření 1 k cíli 2) Nástroje předcházení sociálnímu vylučování příslušníků romských komunit v kraji

Aktivita a) Začlenění oblasti integrace příslušníků romských komunit do střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje.

Povinnost zpracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje (komunitní plán kraje) vychází z § 95 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. V přípravné fázi zpracovávání komunitního plánu kraje je potřebné do jeho struktury zakotvit explicitně také oblast integrace příslušníků romských komunit žijících v kraji.

Termín realizace: do 31. 12. 2007
Náklady na realizaci: Bez nároku na zvýšení rozpočtu kraje.
Zodpovídá: SOC ve spolupráci s KP
Ukazatel: Zpracovaný střednědobý plán rozvoje sociálních služeb kraje.

Aktivita b) Zpracování odborné sociologicko-ekonomické analýzy obyvatel prostorově vyloučených lokalit v kraji.

Zajištění odborné sociologicko-ekonomické analýzy obyvatel prostorově vyloučených lokalit v kraji je „průřezovou“ aktivitou podmiňující směřování i úspěšnost dalších aktivit v rámci všech opatření. Její zpracování může být součástí úkolů vyplynuvších z tvorby krajského střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb kraje. Strategie se sice zabývá popisem konkrétních sociálních problémů v lokalitách, není však v možnostech úředníků sbírat socioekonomické údaje a tyto následně odborně vyhodnocovat. Odborná studie zadaná MPSV „Analýza sociálně vyloučených romských lokalit (komunit) a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti“, jejíž výsledky budou zveřejněny v posledním čtvrtletí roku 2006, se zabývá pouze 12 lokalitami v Moravskoslezském kraji.

Termín realizace: do 31. 12. 2008
Náklady na realizaci: Kč 300.000,--. Uvolnění finančních prostředků na realizaci opatření bude závislé na schválení těchto prostředků zastupitelstvem kraje při sestavování rozpočtu na daný kalendářní rok.
Zodpovídá: SOC ve spolupráci s KP
Ukazatel: Zpracovaná socio-ekonomická studie.

Aktivita c) Finanční podpora kvalitních projektů realizovaných obcemi a organizacemi v rámci kraje v oblasti řešení problémů prostorové izolace, prevence sociálního vylučování, kultury a „osvětových" aktivit cílených do romských komunit, které budou podpořeny z evropských finančních zdrojů.

Termín realizace: průběžně od 1. 1. 2007
Náklady na realizaci: Spolufinancování z rozpočtu kraje dle konkrétních žádostí realizátorů projektů podpořených z evropských finančních zdrojů. Uvolňování finančních prostředků na realizaci opatření bude závislé na schválení žádosti konkrétního subjektu zastupitelstvem kraje.
Zodpovídá: KP ve spolupráci s FIN
Ukazatel: Počet podpořených projektů, vyhodnocení měřitelných výstupů realizovaných projektů.

2. 1. 3 Specifický cíl 3) Koordinace aktivit a subjektů podílejících se na řešení problematiky romské integrace

Opatření 1 k cíli 3) **Efektivní spolupráce subjektů podílejících se na řešení problematiky romské integrace v kraji**

Aktivita a) Spolupráce Moravskoslezského kraje s poskytovateli služeb v oblasti romské integrace.

Metodická, koncepční a koordinační podpora lokálním samosprávám a organizacím poskytujícím sociální a vzdělávací služby při zpracovávání projektů v oblasti řešení prostorové izolace a zmírňování sociálního vylučování příslušníků romské etnické skupiny.

Setkávání poskytovatelů sociálních a vzdělávacích služeb v oblasti řešení problematiky romské integrace.

Zajištění zvyšování kvalifikace odborných pracovníků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností případně jiných profesionálních skupin příspěvkových organizací kraje zabývajících se profesně problematikou integrace romské komunity do společnosti.

Termín realizace: průběžně
Náklady na realizaci: Bez nároku na zvýšení rozpočtu kraje.
Zodpovídá: KP ve spolupráci se SOC
Ukazatel: Počet konzultací, počet úspěšných projektů, počet uskutečněných vzdělávacích akcí.

<u>Opatření 2 k cíli 3)</u> Periodické vyhodnocování naplňování cílů Strategie romské integrace

<u>Aktivita a)</u> Pravidelné sledování realizace projektů organizacemi zaměřujícími se na řešení problematiky sociálního vylučování příslušníků romské etnické skupiny v kraji a periodické vyhodnocování úspěšnosti realizace těchto projektů (včetně sledování čerpání dotačních prostředků z veřejných rozpočtů).

Tato aktivita vyplývá především z potřeby přehledu o četnosti, efektivitě, úrovni a finanční náročnosti poskytovaných specifických sociálních služeb ve vztahu k jevícím se potřebám příslušníků romských komunit v lokalitách. Získané informace, v návaznosti na „decentralizaci“ rozdělování finančních prostředků
ze státního rozpočtu určených k podpoře subjektů - poskytovatelů sociálních služeb na krajskou úroveň od roku 2007, mohou být prostředkem k optimální podpoře nosných projektů v dané oblasti a naopak k útlumu neefektivních aktivit.

Vytvoření aktivní databáze poskytovatelů v oblasti sociálních služeb, vzdělávacích služeb a kultury zaměřujících se na práci s příslušníky romské etnické skupiny.

Zpracování průřezové periodické zprávy o naplňování cílů Strategie, jejíž součástí bude kvalitativní vyhodnocení činnosti poskytovatelů služeb v jednotlivých resortech i průběžná evaluace Strategie.

Termín realizace: 1 krát ročně, poprvé do 31. 12. 2007
Náklady na realizaci: Bez nároku na zvýšení rozpočtu kraje.
Zodpovídá: KP ve spolupráci se SOC, ŠMS, RER
Ukazatel: Vytvoření kompletní databáze poskytovatelů sociálních služeb zaměřujících se na romskou komunitu.
Zpracovaná zpráva o plnění Strategie.

Opatření 3 k cíli 3) Pozitivní medializace uskutečňovaných aktivit v rámci naplňování strategie integrace romské komunity v kraji

Aktivita a) Informování veřejnosti v kraji o naplňování cílů Strategie romské integrace.

Pozitivní medializace realizovaných aktivit uskutečňovaných v rámci naplňování Strategie romské integrace v kraji je nástrojem k ovlivňování veřejného mínění formou transparentního a zároveň konstruktivního krajského názoru na problém romské integrace. Průběžné informování o problematice na internetových stránkách Moravskoslezského kraje, případně prostřednictvím tiskových zpráv.

Termín realizace: průběžně
Náklady na realizaci: Bez nároku na zvýšení rozpočtu kraje.
Zodpovídá: KP
Ukazatel: Počet příspěvků, případně tiskových zpráv.

2. 1. 4 Specifický cíl 4) Zlepšení současných podmínek v oblasti vzdělávání a rovného přístupu ke vzdělávání

Opatření 1 k cíli 4) Podpora integrace romských žáků do majoritních školních kolektivů

Aktivita a) Zajištění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků k problematice specifického přístupu k romským žákům ve vzdělávání a zvyšování odborné kvalifikace asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním. Vzdělávání bude zajištěno příspěvkovou organizací kraje Krajským vzdělávacím a informačním centrem, Nový Jičín.

Termín realizace: průběžně
Náklady na realizaci: Bez nároku na zvýšení rozpočtu kraje.
Zodpovídá: ŠMS ve spolupráci KP
Ukazatel: Počet uskutečněných vzdělávacích akcí.
Počet účastníků vzdělávacích akcí.

Aktivita b) Spolupráce Moravskoslezského kraje se školami a školskými zařízeními v rámci kraje.

Metodická, koncepční a koordinační podpora školám při zpracovávání projektů v oblasti řešení problematiky integrace romských žáků do hlavního vzdělávacího proudu a zmírňování problému „menšinových" škol v rámci kraje. Zejména v souvislosti s předkládáním projektů v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost na léta 2007-2013, Priorita 1 – Počáteční vzdělávání, Oblast podpory 1. 2 – Rovné příležitosti žáků, včetně studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

Termín realizace: průběžně
Náklady na realizaci: Bez nároku na zvýšení rozpočtu kraje.
Zodpovídá: ŠMS ve spolupráci KP
Ukazatel: Počet konzultací. Počet úspěšných projektů.

IV. ZÁVĚR

Integrace příslušníků romských komunit v Moravskoslezském kraji je systematicky řešena od 1. 1. 2003. Jedná se oblast, která se dynamicky vyvíjí

a přesahuje svojí působností odbor kultury a památkové péče, kde
je v organizační struktuře krajského úřadu ukotvena. Zkušenosti z tříletého sledování různých aktivit v kraji naznačují potřebu komplexního přístupu k řešení integrace příslušníků romských komunit do společnosti. Na konkrétních příkladech dobré praxe v lokalitách (např. Ostrava, Bruntál) se ukazuje,
že úspěšné bývají projekty řešící souběžně všechny problémové oblasti života osob ohrožených sociálním vyloučením.

Aktuálně se jeví do budoucna potřebnou systémová spolupráce odborníků dalších odborů krajského úřadu, zejména školství, regionálního a ekonomického rozvoje, sociálních věcí a zdravotnictví v oblasti naplňování opatření strategie. Úzká spolupráce řešitelů jednotlivých oblastí může přispět nejen k zefektivnění jednotlivých programů realizovaných v terénu, ale i k optimálnějšímu využívání finančních zdrojů.

V. ZDROJE INFORMACÍ

Koncepční dokumenty:

- revidovaná vládní „Koncepce romské integrace 2005“ periodické „Zprávy o stavu romských komunit v ČR“ (2004, 2005)
- Realizační plán naplňování Koncepce romské integrace v letech 2006 až 2009“
- Národní akční plán sociálního začleňování na léta 2004-2006
- Národní akční plán zaměstnanosti na léta 2004 až 2006
- Dekáda začleňování romské populace na léta 2005-2015
- Národní zpráva o rodině (2004)
- Koncepce sociálních služeb Moravskoslezského kraje
- Program rozvoje Moravskoslezského kraje
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje 2006
- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2005-2009
- Strategie protidrogové politiky Moravskoslezského kraje na období 2005-2009
- Strategie integrace romské komunity Olomouckého kraje na období 2006-2010

Odborná literatura:

Analýza sociálně ekonomické situace romské populace v ČR, SOCIOKLUB, Praha 2003
Balabánová, H.: Problematika vzdělávání romských dětí a možnosti jejich profesionální orientace, SOCIOKLUB, Praha, 2000
Gabal, I.: Zahraniční inspirace v integraci Romů, SOCIOKLUB, Praha, 2000,
Kalibová,K.: Demografie, r.38, č.4, 1996
Jakoubek, M., Hirt, T.: Romové: Kulturologické etudy, Plzeň 2004

Informace poskytli a na tvorbě dokumentu se podíleli:

- „romští poradci“ obecních úřadů obcí s rozšířenou působností
- krajská školská koordinátorka preventivních aktivit
- krajská protidrogová koordinátorka
- pracovníci oddělení sociálních služeb odboru sociálních věcí KÚ
- pracovníci oddělení rozvoje vzdělávání odboru školství, mládeže a sportu KÚ
- styčný důstojník Policie ČR správy Severomoravského kraje pro práci s národnostními menšinami
- aktivisté nestátních neziskových organizací pracujících v oblasti integrace příslušníků romských komunit

(Pozn.: Autoři fotografií v dokumentu jsou Jan Effenberger a Helena Balabánová)

VI. PŘÍLOHY

Příloha č. 1)

Seznam poskytovatelů specifických sociálních služeb příslušníkům romských komunit v Moravskoslezském kraji

Typ služby – raná péče (denní centra pro předškolní děti)

Neškola
zřizovatel: Charita Opava
adresa: Kylešovská 10
746 01 Opava

tel./fax: 53612780/ 553 623 171
e-mail: neskola@charitaopava.cz
cílová skupina: předškoláci z romských komunit

Komunitní centrum Liščina
zřizovatel: Občanské sdružení Vzájemné soužití
adresa: Sodná 25
702 00 Ostrava
tel./fax: 596 244 640/ 596 130 715
e-mail: vzajemne.souzit@tiscali.cz
cílová skupina: předškoláci z romských komunit

Denní centrum Čercheň-Hvězda (Přívoz, Poruba)
zřizovatel: Občanské sdružení SPOLEČNĚ – JEKHETANE
adresa: Palackého 49
702 00 Ostrava
tel./fax: 596 113 892/ 596 136 609
e-mail: jekhetane@tiscali.cz
cílová skupina: předškoláci z romských komunit

Zvídálek
zřizovatel: Charita Krnov
adresa: Vrchlického
794 01 Krnov
tel./fax: 554 611 366
e-mail: krnov@caritas.cz
cílová skupina: předškoláci z romských komunit

Komunitní centrum
zřizovatel: Společenství Romů na Moravě, o.p.s. (sídlo Brno)
adresa: Vančurova 1
741 01 Nový Jičín
tel.: 556 704 315, 721 829 769
cílová skupina: předškoláci z romských komunit

Komunitní centrum Vesnička Soužití
zřizovatel: Diecézní charita ostravsko-opavská
adresa: Betonářská 790/12
712 00 Ostrava-Muglinov
tel.: 596 241 141
cílová skupina: předškoláci z romských komunit

Typ služby – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

Klub Nezbeda
zřizovatel: Charita Frýdek – Místek
adresa: F. Čejky 450
738 02 Frýdek - Místek
tel./fax: 558 435 449/ 558 644 720
e-mail: f-m@charita.cz
cílová skupina: děti a mládež z romských komunit

Komunitní centrum
zřizovatel: Společenství Romů na Moravě, o.p.s. (sídlo Brno)
adresa: Míru 1313
738 22 Frýdek-Místek
tel.: 728 330 808
e-mail: srnm.frydek@tiscali.cz
cílová skupina: děti a mládež z romských komunit

Středisko volného času Pramínek
zřizovatel: Město Frýdek-Místek
adresa: Míru 1313
738 22 Frýdek-Místek
tel.: 558 609 317
cílová skupina: děti a mládež z romských komunit

Komunitní centrum
zřizovatel: Společenství Romů na Moravě, o.p.s. (sídlo Brno)
adresa: Vančurova 1
741 01 Nový Jičín
tel.: 556 704 315, 721 829 769
cílová skupina: děti a mládež z romských komunit

Komunitní centrum
zřizovatel: Společenství Romů na Moravě, o.p.s. (sídlo Brno)
adresa: Žižkova 29
795 01 Rýmařov

tel.: 732 261 800
cílová skupina: děti a mládež z romských komunit

Doučování dětí romského původu
zřizovatel: Občanské sdružení S.T.O.P.
adresa: Pokorného 1362
708 00 Ostrava – Poruba
tel.: 777 990 756
e-mail: s-t-o-p@s-t-o-p.cz
cílová skupina: děti a mládež z romských komunit

Komunitní centrum Hrušov
zřizovatel: Občanské sdružení Vzájemné soužití
adresa: Divišova 18
702 00 Ostrava – Hrušov
tel./fax: 596 244 641/ 596 130 715
e-mail: vzajemne.souziti@tiscali.cz
cílová skupina: děti a mládež z romských komunit

Komunitní centrum Zárubek
zřizovatel: Občanské sdružení Vzájemné soužití
adresa: Zárubecká 16
702 00 Ostrava
tel./fax: 596 244 507/596 130 715
e-mail: vzajemne.souziti@tiscali.cz
cílová skupina: předškoláci z romských komunit

Komunitní centrum Čerheň-Hvězda (Přívoz, Poruba)
zřizovatel: Občanské sdružení SPOLEČNĚ – JEKHETANE
tel.: 596 136 609
cílová skupina: předškoláci z romských komunit

Salesinské středisko pro mládež - dům dětí a mládeže
zřizovatel: Salesiánská provincie Praha
adresa: Vítkovická 28
702 00 Ostrava
tel./fax: 596 626 476/596 622 144
e-mail: osastem@atlas.cz
cílová skupina: děti a mládež z romských komunit

Komunitní centrum

zřizovatel:	Občanské sdružení Dialog sousedů
adresa:	P.Cingra 237
	735 81 Bohumín - Nový Bohumín
tel.:	737 583 850
aktivity:	děti a mládež z romských komunit

Kanaan – Komunitní centrum pro rodinu a dítě Bohumín

zřizovatel:	Slezská diakonie
adresa:	Drátovenská 246
	735 51 Bohumín - Pudlov
tel.:	596 011 722
cílová skupina:	děti a mládež z romských komunit

Komunitní centrum Vesnička Soužití

zřizovatel:	Diecézní charita ostravsko-opavská
adresa:	Betonářská 790/12
	712 00 Ostrava-Muglinov
tel.:	596 241 141
cílová skupina:	děti a mládež z romských komunit

Klub Kamarád

zřizovatel:	Město Kopřivnice
adresa:	Francouzská 11/81
	742 21 Kopřivnice
tel.:	556 811 737
e-mail:	ivana.fojtu@koprivnice.cz
cílová skupina:	děti a mládež z romských komunit

Typ služby - poradenství

Sociálně-právní poradna

zřizovatel:	Občanské sdružení Vzájemné soužití
adresa:	30. dubna 3
	702 00 Ostrava
tel./fax:	596 128 401/596 130 715
e-mail:	vzajemne.souzit@tiscali.cz

Občanská poradna
zřizovatel: SPOLEČNĚ-JEKHETANE, občanské sdružení
adresa: Palackého 49
702 99 Ostrava
tel./fax: 596 136 609
e-mail: poradna-jekhetane@tiscali.cz

Poradna pro potřebné Romy
zřizovatel: Občanské sdružení Láčho lav
adresa: Br. Veverkových 2805
733 01 Karviná
tel./fax: 596 363 549
e-mail: lacho-lav@volny.cz

Typ služby – podporované zaměstnávání

Zelená dílna
zřizovatel: Liga , o. s.
adresa: Tyršova 4
792 01 Bruntál
tel./fax: 603 523 876
cílová skupina: dlouhodobě nezaměstnaní příslušníci romských komunit

Romská pracovní agentura
zřizovatel: Sdružení Romů Severní Moravy, o. s.
adresa: Palackého 607
735 06 Karviná-Nově Město
tel./fax: 596 311 555
e-mail: romcentrum@quick.cz
cílová skupina: dlouhodobě nezaměstnaní příslušníci romských komunit

Typ služby – bydlení s doprovodným sociálním programem

Bydlení s doprovodným sociálním programem
zřizovatel: Centrom, o. s.
adresa: Aloise Gavlase 262/5
700 30 Ostrava-Dubina
tel./fax: 723 531 359
cílová skupina: příslušníci romských komunit – ohroženi ztrátou trvalého domova

Služby protidrogové prevence specializované na práci s Romy – uživateli drog

Romský terénní program

zřizovatel: Renarkon, o. p. s.
adresa: Halasova 16
703 00 Ostrava – Vítkovice
tel./fax: 724 148 878
cílová skupina: Romové – uživatelé drog

Příloha č. 2)

Fotodokumentace k některým v dokumentu popsaným lokalitám a aktivitám

1) Záběr z lokality „Slezská“ v Orlové-Porubě

2) Záběr z lokality „Vrchlického“ v Krnově

3) Záběr z nízkoprahového zařízení pro děti „Zvídálek“ (provozovatel Charita, Krnov) z lokality „Vrchlického“ v Krnově

4) Záběr z lokality „Louky“ v Bohumíně

5) Záběr z komunitního centra v lokalitě „Petra Cingra“ v Bohumíně *(provozovatel Město Bohumín, participace občanské sdružení Dialog sousedů)*

6) Pokládání základního kamene „Vesničky soužití“ v Ostravě v roce 2000 *(Betonářská ulice, Slezská Ostrava)*

4) Záběr z Vesničky soužití v Ostravě
(Iniciace projektu Občanské sdružení Vzájemné soužití, Ostrava, provozovatel Diecézní charita ostravsko-opavská)

5) Záběr z lokality „Palackého“ zadní Přívoz (Ostrava)

6) Záběr z nízkoprahového zařízení pro děti a mládež „Čercheň-Hvězda“ v lokalitě „Palackého“ v zadním Přívoze v Ostravě
(provozovatel občanské sdružení SPOLEČNĚ-JEKHETANE, Ostrava)

7) „Holobyty“ v lokalitě „Sovinecká“, Karviná-Doly

8) a 9) Lokalita „Vagonka“ Rudé Armády, Karviná Hranice

